

הלכות שבת פרק כ"ה (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור — רמב"ם הלכות שבת פרק כ"ה (הלכות טלטול / מוקצה)

הקדמה

פרק כ"ה עוסק באיסור טלטול (מוקצה) מדרבנן. הרמב"ם נתן בסוף פרק כ"ד הקדמה עם שלושה טעמים מדוע חכמים גזרו איסור טלטול — העיקר טעם הוא כדי ששבת תיראה כשבת, שכן בלא איסור טלטול היו אנשים עסוקים בנשיאה והבאה.

[דיגרסיה: הרבי מליובאוויטש אמר שיש לומר פרק תהלים כדי להצליח להמשיך בסדר לימוד הרמב"ם. גם הערה שהרמב"ם מחלק בכוונה ענין באמצע שני פרקים — הוא נותן "תיאבון" כמו בספר דרמטי.]

הלכה א — חלוקת הכלים: מלאכתו להיתר ומלאכתו לאיסור

דברי הרמב"ם

"יש כלים שמלאכתן להיתר, והן הכלים שמותר לעשות בהן בשבת דבר שנעשו לו, כגון כוס, קערה, סכין, וקורדום לפצע בו האגוזים... ויש כלים שמלאכתן לאיסור, והן הכלים שאסור לעשות בהן בשבת דבר שנעשו לו, כגון מכתשת וריחים שאסור לטחון בהן בשבת."

פשוט

הרמב"ם מחלק כלים לשתי קטגוריות: (1) כלי שמלאכתו להיתר — כלי שתכליתו לדברים מותרים (כוס לשתייה, קערה לאכילה, סכין לחיתוך, קורדום לשבירת אגוזים); (2) כלי שמלאכתו לאיסור — כלי שתכליתו לדברים אסורים (ריחים, מכתשת — עשויים לטחינה).

חידושים

- לשון "שנעשו לו": הרמב"ם אומר "דבר שנעשו לו" (ולא "שנעשו בו") — זה מתייחס לתכלית שלשמה נוצר הכלי, ולא רק למה שניתן לעשות בו. הגדר אינו מה שניתן לעשות בכלי, אלא למה הוא נעשה.

- [דיגרסיה — מוסר השכל לטכנולוגיה]: אנשים מסתכלים על טכנולוגיה כ"כלי שמלאכתו לאיסור", אך יש להסתכל למה היא נוצרה — אם היא נוצרה לדברים טובים, הגדר הוא כלי שמלאכתו להיתר, אלא שצריך לדעת כיצד להשתמש בה.

הלכה א (המשך) — דיני טלטול: להיתר לעומת לאיסור

דברי הרמב"ם

"כל כלי שמלאכתו להיתר... מותר לטלטלו בשבת, בין לצורך גופו, בין לצורך עצמו של כלי, בין לצורך מקומו... וכל כלי שמלאכתו לאיסור — מותר לצורך גופו ולצורך מקומו, אבל לא לצורך עצמו."

"אין לי חילוק ממה הכלי עשוי, מעץ או מחרס או מאבן או ממכתת."

פשוט

כלי שמלאכתו להיתר מותר לטלטלו לשלושה צרכים: (1) לצורך גופו — להשתמש בכלי; (2) לצורך מקומו — צריך את המקום שבו הכלי מונח; (3) לצורך עצמו של כלי — להגן על הכלי עצמו. כלי שמלאכתו לאיסור מותר רק לשניים מהשלושה: לצורך גופו ולצורך מקומו, אבל לא לצורך עצמו של כלי.

חידושים

- מדוע מזכיר הרמב"ם "אין חילוק ממה הכלי עשוי"? מהי ההווה אמינא שחומר הכלי יעשה הבדל? המגיד משנה אינו מביא נפקא מינה, אלא שכן עולה מהגמרא. השאלה נותרת פתוחה.

- מחלוקת גדולה בפירוש "לצורך גופו": יש דיון ארוך מה משמעות "לצורך גופו":

- שיטה א' (שנדחת): "גופו" פירושו גוף האדם — האדם צריך משהו לעצמו.

- שיטה ב' (המקובלת): "גופו" פירושו גוף הכלי — רוצים להשתמש בכלי, אפילו לא למה שהוא נעשה. הלשון "לצורך גופו" בגמרא תמיד מתייחס לגוף הכלי, לא לגוף האדם. "אין אומרים לצורך גופו על אדם."

הנפקא מינה בכלי שמלאכתו לאיסור: מותר להשתמש בכלי לדבר המותר (לצורך גופו = להשתמש בגוף הכלי לדבר היתר), אך אסור לשמור על הכלי (לצורך עצמו של כלי = להגן או לשמור על הכלי).

הלכה א (המשך) — דוגמאות

דברי הרמב"ם

"כיצד? מטלטלין את הקורה של עץ — לאכול בה, או ליישב במקומה, או שלא תגנב... וכן מטלטלין אותה מחמה כדי שלא תבוש ותשבר, או מפני הגשמים כדי שלא תרקב... וכן מטלטלין ריחים או מכתשת לשבר עליה אגוזים, או לעלות עליה למטה."

פשוט

- קורה של עץ (כלי שמלאכתו להיתר): לאכול בה = לצורך גופו; ליישב במקומה = לצורך מקומו; שלא תגנב / מחמה / מפני הגשמים = לצורך עצמו של כלי. כל השלושה מותרים.

- ריחים/מכתשת (כלי שמלאכתו לאיסור): לשבר עליה אגוזים / לעלות עליה למטה = לצורך גופו (שימוש בכלי לדבר היתר). זה מותר בכלי שמלאכתו לאיסור.

חידושים

- "שלא תגנב" כלצורך עצמו: הרמב"ם מונה "שלא תגנב" כלצורך עצמו של כלי — מזיזים את הכלי כדי שלא יגנב, שזה "כביכול לטובת הכלי". כך גם מחמה (שמז) ומפני גשמים.

- ריחים לאגוזים: דוגמה קלאסית לכלי שמלאכתו לאיסור המשמש לצורך גופו — משתמשים בכלי (גוף הכלי) לדבר מותר (שבירת אגוזים), לא לתכליתו המקורית (טחינה).

הלכה א (המשך) — כלי שלא לצורך תשמישו: שימוש בכלי למטרה אחרת

דברי הרמב"ם

"מותר לטלטל כלי אפילו שלא לצורך תשמישו, אלא לעשות בו מלאכה שלא נעשה לשמש בה."

פשוט

מותר להשתמש בכלי אפילו למטרה שלא נעשה לה — בין כלי שמלאכתו להיתר, בין כלי שמלאכתו לאיסור (כל עוד התשמיש היתר).

דוגמאות מהרמב"ם (מהמשניות)

- **הבדל בין דלת בית ודלת כלי** (יתבאר בהמשך): דלת של בית* — כשהיא נשברת היא כבר לא כלי. אך דלת של כלי* (כמו ארון) בטלה לכלי — אם הכלי הוא מלאכתו להיות, גם הדלת היא מלאכתו להיות.

הלכה: בן שמונה חי

דברי הרמב"ם

"בן שמונה חי — הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו."

פשט

ילד שנולד בחודש השמיני נחשב בימי חז"ל כעובר שאין לו סיכוי לחיות, ויש לו דין כאבן — לא כלי ולא אדם חי.

חידושים

- אדם חי אינו "כלי שמלאכתו להיות" — **אדם הוא אדם**, קטגוריה נפרדת. אך בן שמונה אין לו דין של אדם חי, והוא גם לא כלי — הוא כאבן, דבר שאינו ראוי לכלום.

הלכה: מחט של יד השלימה — להוציא את הקוץ

דברי הרמב"ם

"נוטל אדם מחט של יד השלימה להוציא את הקוץ. אם אינה שלימה, אם ניטל הקצה הנקב שלה או הקצה החוד — נגמרה כלי, אין מטלטלין אותו. ואם הוא גולם ועודנו לא נקוב — מותר לטלטלו."

פשט

מחט שלמה מותר לטלטלה בשבת כדי להוציא קוץ (קוץ). אך אם המחט שבורה — חסר החוד או החור — היא כבר לא כלי ואסור לטלטלה. אך מחט שהיא עדיין "גולם" (עדיין לא גמורה, עדיין לא מנוקבת) — מותר לטלטלה.

חידושים

1. **קושיה: מדוע גולם עדיף על מחט שבורה?** שניהם יכולים לשמש ככלי להוצאת קוץ — לשניהם יש צד חד. מדוע מחט שבורה תהיה גרועה יותר מגולם?

2. **תירוץ — כלל בתורת כלי:** כאשר דבר נתבטל מתורת כלי (נשבר), לא עוזר שאתה מוצא לו שימוש — הוא כאבן שמוצאים לה שימוש, זה לא הופך אותה לכלי. **משא"כ** גולם — דבר שבדרכו להיות כלי — עתידו להיות כלי. הואיל ומוצאים לו עכשיו שימוש (הוצאת קוץ), הוא כבר נחשב ככלי. **ההבדל:** כלי שבור הולך **אתורה**, גולם הולך **קדימה** — זה עושה את ההבדל.

3. **ראיה מגמרא שבת:** הגמרא אומרת שכאשר מכינים מחטים, לפעמים מחליטים שאין צורך לעשות את הנקב — טוב כך כמו שהוא, כי אפשר להשתמש בו לקוצים. זה מראה שמחט בלי נקב כבר יש לה שם כלי.

4. **מדוע הרמב"ם מביא דווקא את הפרט של מחט?** הרמב"ם מדבר בפרק זה בלשונות כלליות ("כל כלי שמלאכתו להיות", "כל כלי שמלאכתו לאיסור"), אך במחט הוא מביא פרט ספציפי. החידוש הוא דווקא במחט, שיש בה אופן של גולם שהוא כלי — זה חידוש שאי אפשר להוציא מהכללים לבדם.

הלכה: מוקצה מחמת חסרון כיס — קטגוריה רביעית

דברי הרמב"ם

"כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחות דמיו, כגון כלים המוקצים לסחורה, או כלים היקרים ביותר שמקפיד עליהם שלא יתפסלו — אסור לטלטלן בשבת, וזהו הנקרא מוקצה מחמת חסרון כיס. כגון המסר הגדול, ויסוד של מחרשה, וסכין של טבחיים, וחרב של אשכפים, וחוט של חרשים, וקורנס של בסמים, וקישוטיין."

פשט

- **קרדום לפצוע בו אגוזים** — גרזן לשבירת אגוזים

- **קרדום לחתוך בו דבילה** — גרזן לחיתוך תאנים

- **מגירה לגרוף בו את הגבינה** — מסור לחיתוך גבינה

- **מרגריפה (יעה) לגרוף בו גרוגרות** — להניח עליו תאנים יבשות

- **הרחת (מזלג גדול לתבואה)** — נותן עליו חילק לקטן — כמו כף לילד

- **כוש וקרקר (מחטים גדולות לאריגה)** — לדקור בו — לנעוץ בו משהו מותר

- **מחט של סקאים (מחט לשק)** — לפתוח בו את הדלת — לפתוח מנעול

- **מכתשת (מכתש)** — לשבת עליו

חידושים

- **יסוד "הכלי":** אפשר היה לחשוב ששימוש בפטיש כצלחת (להניח עליו לחם) זהה להנחת לחם על אבן — שניהם אינם משמשים למטרתם המקורית. אך **ההבדל הוא:** אבן כלל לא נעשתה לשום שימוש — היא אינה "דבר לשימוש אדם". כלי לעומת זאת, **משנוצר ככלי, הוא משהו שנעשה לשימושך** — איזה שימוש בדיוק הוא כבר פרט. לכן מותר לשנות משימוש אחד לאחר, אך אבן שכלל לא נעשתה לשום שימוש — אסור.

- מוזכר **שיש שיטה** (אין ניטל כלי אלא דבר הניטל) הסוברת שמותר להשתמש בכלי רק לשימושו הספציפי — אך הרמב"ם לא פוסק כך.

הלכה בנוגע לדברים שאינם כלי

דברי הרמב"ם

"כל שאינו כלי, כגון אבנים ומעות, קנים, קורות וכיוצא בהם — אסור לטלטל."

פשט

אבנים, מעות, קש, עצים לבנייה — כל הדברים שאינם כלי אסורים בטלטול.

חידושים

- **אבן גדולה או קורה גדולה:** הרמב"ם אומר שאפילו אבן גדולה מאוד או קורה, אם יש תורת כלי עליו — **מטלטלין אותה**. החידוש הוא שהגודל עצמו אינו קובע — לא המעשיות של הנשיאה קובעת אם משהו הוא כלי, אלא למה הוא מיועד. **טורה אינו איסור** — האיסור הוא משום שנראה כמו חול, לא משום שהוא כבד.

- הרמב"ם אינו מפרש במפורש מה עושה "תורת כלי" — האם על ידי ייחוד, או באופן אחר — זה נשאר פתוח להלכות הבאות.

הלכה: דלתות הבית — דלתות של בית

דברי הרמב"ם

"דלתות הבית, אף על פי שהן כלים" — כשהן במקומן מותר לפתוח ולסגור אותן כי הן כלים (לא בנין). "אבל אם נשמטו ממקומן — אפילו בשבת — אסור לטלטל."

פשט

דלת היא כלי כי משתמשים בה (פתיחה/סגירה), אך כשהיא נופלת מהצירים, נאסרת בטלטול.

חידושים

- דלת אינה מוכנת לטלטול — היא לא נעשתה לנשיאה, אלא להזזה על הצירים. כשהיא נופלת, היא הופכת לדבר שאינו מוכן לטלטול, ולכן אסור.

- זה אומר שלא מספיק שהיה "כלי" — הוא גם צריך להיות מוכן לטלטול. כשאנו אומרים שכלי מותר לטלטלו, הכוונה לדבר המוכן לטלטול.

היה מעגלי), אלא איסור ההדלקה או איסור השימוש — כלומר, האדם התכוון ערב שבת שלא ישתמש בזה בשבת, כי הוא עסוק בפעילות איסור.

4. **מעות — מהו ה"איסור"?** במעות נשאלת השאלה: מהו האיסור? מוצע שמעות הוא כמו מוקצה מחמת חסרון כיס — אף אחד לא משתמש במעות לשום דבר אחר מלבד מסחר, ומסחר איסור בשבת. לכן זה לא כמו כלי רגיל שמלאכתו לאיסור (שאפשר להשתמש בו לדבר המותר), אלא הוא *מיוחד* רק לאיסור. הלומד נשאר לא ברור בנקודה זו.

5. **חומרא של מוקצה מחמת איסור — כבסיס לדבר האסור:** הרמב"ם אומר "אסור לטלטל" סתם, שפירושו על *כל* האופנים — אפילו לצורך גופו או לצורך מקומו. זה חמור יותר מכלי שמלאכתו לאיסור, ושווה למוקצה מחמת חסרון כיס. הדין של **

בסיס לדבר האסור** (המנורה, השולחן) גורם לכך שלא רק החפץ האסור עצמו, אלא גם הכלי שהוא מונח עליו, נאסר בטלטול.

6. **יסוד "בין השמשות":** עקרון המפתח: **שכל כלי שהיה אסור לטלטלו בין השמשות, נאסר לטלטלו כל השבת כולה.** המעמד בבין השמשות קובע לכל השבת, אפילו אם הגורם לאיסור כבר הלך לו מאוחר יותר.

סיכום קטגוריות המוקצה

שלוש דרגות עיקריות:

1. **כלי שמלאכתו להיתר** — מותר לעשות בו הכל (לצורך גופו, לצורך מקומו, לצורך עצמו).

2. **כלי שמלאכתו לאיסור** — מותר להשתמש לצורך גופו או לצורך מקומו, אך לא לצורך עצמו.

3. **אסור לעשות כלל** — זה כולל: (א) דבר שאינו כלי (אבן), (ב) מוקצה מחמת חסרון כיס, (ג) מוקצה מחמת איסור (נר, מעות, בסיס לדבר האסור).

הלכה: כלים שנשברו בשבת — שבריהן ניטלין

דברי הרמב"ם

"כל הכלים הניטלין בשבת שנשברו דלתותיהן, כגון דלתות תיבה ומגדל, בין שנשברו בשבת בין שנשברו קודם השבת, מותר לטלטל אותן דלתות. וכן כל הכלים הניטלין בשבת שנשברו, שבריהן ניטלין, והוא שיהיו עושיין מעין מלאכה."

"כיצד? שברי עריבה לכסות בו את פי החבית, שברי זכוכית לכסות בהם את פי הפך... אבל אם אינן ראויין למלאכה כלל, אסור לטלטלן."

פשט

דלתות של כלי (כמו ארון) שנשברו, מותר לטלטלן — בין שנשברו בשבת, בין לפני שבת. גם שברי כלים שבורים מותר לטלטלם, אם הם יכולים עדיין לעשות "מעין מלאכה". אם לא — אסור.

חידושים

1. **דלת כלי לעומת דלת בית:** דלת של *בית* — כשהיא נשברת היא כבר לא כלי. אך דלת של *כלי* בטלה לכלי — אם הכלי הוא מלאכתו להיתר, גם הדלת היא מלאכתו להיתר.

2. **קושיה ממתח שנשברה:** הרמב"ם קודם (במתח שניטל חורה או עוקצה) עשה שיחה מיוחדת, ושם הוא מחמיר — אפילו אפשר להשתמש בה (להוציא קוץ), אסור, כי היא "נעשית כלי [חדש]". מדוע זה שונה מהכלל כאן ששברים שעושים "מעין מלאכה" מותרים? ההבדל: שברי עריבה לכיסוי חבית הוא **שימוש ידוע ורגיל** — אכן היו משתמשים בחרסים שבורים למטרות כאלה. אך מחט בלי חוד שמוציאים שאפשר להשתמש בה לקוץ — זה לא שימוש רגיל שהופך אותה לכלי. העובדה שאדם מוצא שימוש לא הופכת אוטומטית לכלי.

כלי שחוסכים עליו (מקפידים שלא יאבד ערכו) — למשל סחורה למכירה, או כלים יקרים מאוד — אסור לטלטלם כלל בשבת. זה חמור יותר מכלי שמלאכתו לאיסור — אסור אפילו לצורך גופו או לצורך מקומו.

חידושים

1. **ארבע קטגוריות:** עד כה למדנו שלוש קטגוריות: (א) מלאכתו להיתר, (ב) מלאכתו לאיסור, (ג) משהו שאינו כלי. עכשיו באה רביעית: **מוקצה מחמת חסרון כיס.**

2. **ביאור "מוקצה":** המילה מוקצה באה מלשון "קצה" — בקצה, מונח בצד. האדם הניח את הדבר בצד, הוא מוקצה מדעתו — הוא לא מתכוון להשתמש בו.

3. **מדוע כל הדוגמאות הן כלי שמלאכתו לאיסור?** הרמב"ם מונה: מסור גדול, יתד של מחרשה, סכין של שוחט, סכין של סנדלר, סכין של נגר, פטיש של בשמים — אלה כולם כלים שמשמשים בהם למלאכה (לאיסור). החידוש: במוקצה מחמת חסרון כיס הרמב"ם לא מנה כלי שמלאכתו להיתר. גביע זהב, למשל, אפילו הוא יקר, משמשים בו לשתיה — מותר לטלטלו. גם ספר יקר — הוא מלאכתו להיתר, לומדים בו.

4. **מה עושה מוקצה מחמת חסרון כיס חמור יותר מסתם כלי שמלאכתו לאיסור?** בכלי רגיל שמלאכתו לאיסור מותר לצורך גופו או לצורך מקומו — כי לפעמים משתמשים בו לדברים אחרים (כמו הקורנס משמשים בו לפעמים לאגוזים). אך במוקצה מחמת חסרון כיס — האדם משתמש בו לעולם לא לשום דבר אחר כי הוא חוסך עליו. ממילא הוא **מוקצה מדעתו** מכל שימוש, והוא נשאר אסור לגמרי.

5. **דיוק בסברא:** האיסור אינו משום שהוא כלי שמלאכתו לאיסור. האיסור הוא משום **שכל שימוש אחר** האדם ויתר עליו (הוא חוסך עליו). ממילא הוא נשאר מוקצה — הוא הניחו מדעתו.

6. **קושיה: מה אם האדם רוצה להשתמש בו בשבת?** אם האדם מחליט שהוא רוצה להשתמש בו לצורך דבר המותר — האם הוא כבר לא מוקצה? התשובה: **הוא לא יכול לבטל את המוקצה מדעתו** — חלות המוקצה כבר חלה.

הלכה: מוקצה מחמת איסור — נר שהדליקו בו, מנורה, שולחן שעליו מעות

דברי הרמב"ם

"כל כלי שהוקצה מחמת איסור אסור לטלטלו, כגון נר שהדליקו בו בשבת, או המנורה שהיה הנר עליה, או שולחן שהיו עליו המעות. אפילו שכבה הנר או שנפלו המעות, אסור לטלטלן, שכל כלי שהיה אסור לטלטלו בין השמשות נאסר לטלטלו כל השבת כולה, אף על פי שהלך הדבר שגרם לו איסור."

פשט

כלי שנעשה מוקצה מחמת איסור — כמו נר דולק, מנורה עם נר, שולחן עם מעות — נשאר אסור בטלטול כל השבת, אפילו אחרי שהנר כבה או המעות נפלו, כי בין השמשות היה אסור.

חידושים

1. **המהלך השיטתי של הרמב"ם:** הרמב"ם מונה תחילה מה *אינו* מוקצה, ואחר כך מונה את סוגי המוקצה. זה מראה שהרמב"ם מתייחס למוקצה כמבנה ברור.

2. **אבן לעומת מוקצה מחמת חסרון כיס — שתי סיבות הפוכות:** אבן אינה מוקצה משום שהיא "מונחת בצד" — היא פשוט כלום, היא לא כלי, לא משתמשים בה בגלל *חסור חשיבות*. אך מוקצה מחמת חסרון כיס הוא הפוך — לא משתמשים בו בגלל *חשיבות*, לא רוצים לקלקל אותו.

3. **מה פירוש "מחמת איסור"?** — **שאלה קשה:** מהו ה"איסור" שעושה את הנר מוקצה? "מחמת איסור" פירושו *לא* איסור הטלטול עצמו (זה

- **הערה על "נטילה"**: כאן רואים בבירור ש"נטילה" בהקשר זה פירושה לא רק ממש נשיאה, אלא אפילו רק נגיעה/הזזה. זה מתאים להקדמת הרמב"ם שמדברת על "נשיאת דברים" — זה כולל אפילו רק נגיעה קלה.

הלכה: נוטל אדם את בנו שיש לו אבן בידו

דברי הרמב"ם

"**נוטל אדם את בנו שיש לו אבן בידו**" — אך אם הילד מחזיק מעות **(דינר)**, אסור.

פשט

מותר להרים ילד אף שהילד מחזיק אבן (מוקצה), אך לא כשהילד מחזיק מעות.

חידושים

1. **קושיה על הלשון**: מהלשון "נוטל אדם את בנו" נשמע כהיתר מיוחד לילד. אך לפי הכלל של "סמוכין זה לזה / זה על זה" — הרי כבר צריכים לדעת שמותר, כמו בירקות עם חול! התירוץ: העיקר חידוש הוא החומרא — שבמעוֹת אסור, אף שבאבן מותר.

2. **הבדל בין אבן למעות**: בהלכה הקודמת מדובר כאשר דבר אחד מוזז **אגב**. אך כאן, כאשר מרימים ילד המחזיק מעות, מרימים **ממש בדיוק** את המוקצה — זה חמור יותר. לכן במעות (שהיא קטגוריה חמורה יותר של מוקצה) אסור.

3. **גורם הצורך**: זהו **צורך גדול** — ילד (תינוק) שאי אפשר להניחו, אי אפשר להוציא את האבן מידו — חז"ל הקילו. ההיתר מבוסס על צורך, לא סתם כלל טכני.

4. **המגיד משנה** קורא להיתר "חשש חולי" — אך "חשש חולי" לא פירושו דווקא שהילד יחלה מאי הרמה. זה יותר הנחה כללית שענין הרמת ילד קשור לחולי — זה "אי אנושיות" שאב לא יוכל להרים את ילדו.

5. **ראיה ש"חשש חולי" אינו ממש סכנת חולי**: הרמב"ם מביא מיד אחר כך את דין הדינר — אם הילד מחזיק דינר (מטבע), אסור להרימו, "שמא יפול הדינר ויטלנו האב בידו". אם היה חשש חולי אמיתי, דין הדינר לא היה שייך — היו מתירים גם אז. זה מוכיח שההיתר באבן הוא כי אבן אינה חשובה ולא יקחו אותה, אך דינר שהוא חשוב — יש חשש שהאב יקח אותו כשהוא נופל.

6. **טלטול על ידי דבר אחר** הוא יסוד ההיתר.

הלכה: כלכלה מלאה פירות עם אבן

דברי הרמב"ם

סל מלא פירות שיש בו גם אבן — אם הם פירות רכים (שאי אפשר לשפוך בלי הפסד), נוטל אותה כמו שהיא — לוקחים אותו כמו שהוא.

פשט

כאשר אי אפשר להסיר את האבן בלי הפסד, מותר לשאת את כל הסל עם האבן.

חידושים

- **מדוע לא להוציא אחד אחד?** לכאורה אפשר להוציא את הפירות אחד אחד, להניח במקום נקי, להוציא את האבן, ולהחזיר. התירוץ: זו "טורח גדול" ולא חייבו אותו.

- **במקום הפסד לא גזרו** — כאשר שפיכה תלכלך/תקלקל את הפירות הרכים, זה הפסד, וחז"ל לא גזרו.

- שני הגורמים פועלים: הפסד וגם טורח.

הלכה: אבן על חבית (חבית יין) — שכחה לעומת הניח

דברי הרמב"ם

3. **"מעין מלאכה"** — מה פירושו? האם "מעין מלאכה" פירושו כעין מלאכתו הראשונה (כמו שהכלי עשה קודם), או סתם איזו מלאכה? הגמרא אומרת "מעין מלאכתו או מעין מלאכה" — כלומר, אפילו מלאכה שאינה כמו השימוש המקורי, אך היא צריכה להיות ראויה למלאכה בכלל.

הלכה: כיסויי הכלים

דברי הרמב"ם

"**כל כיסויי הכלים ניטלין בשבת, והוא שיש תורת כלי עליהם, או שיהיו מחוברים.**"

פשט

מכסים של כלים מותר לטלטלם בשבת, אם יש להם תורת כלי — כלומר, הם מוכרים ככלי (מכסה).

חידושים

- **חבית הטמונה בארץ**: חבית שקבורה בקרקע נחשבת מחוברת לקרקע — היא כבר לא נקראת כלי. לכן, המכסה של חבית כזו — אם יש לו בית אחיזה (ידיית), מותר לטלטלו, כי בית האחיזה הופך את המכסה עצמו לכלי (דומה לספוג עם בית אחיזה). אם לא — אסור.

- **המגיד משנה** אומר שזו **גזירה**: אף שהמכסה של חבית הוא בדרך כלל כלי, כאשר החבית מחוברת לקרקע, מחמירים על המכסה אטו כיסוי קרקע (שאכן אינו כלי).

- **כיסויי קרקעות** (מכסים של בורות/חורים בקרקע) — אסורים בלי בית אחיזה, כי הם נחשבים כחלק מהקרקע/בנין. עם בית אחיזה — מותר.

- **כיסוי התנור** — מותר לטלטל, אף שתנור גם מחובר לקרקע, זה קל יותר כי הוא מכסה פשוט.

- **קושיה על סדר הרמב"ם**: תמוה שהרמב"ם כותב "תורת כלי עליהם" מיד אחרי שדיבר על שברי זכוכית לכיסוי פי הפך — שאין להם תורת כלי ככלי מקורי. התירוץ: "תורת כלי" כאן לא מדבר על הכלי המקורי, אלא על המכסה עצמו — בית האחיזה הופך את המכסה לכלי. בלי בית אחיזה הוא סתם חתיכת עץ, לא כלי.

הלכה: שני דברים — מותר ואסור ביחד (בסיס לדבר האסור והמותר)

דברי הרמב"ם

"**שני דברים, אחד אסור לטלטלו ואחד מותר לטלטלו, והיו סמוכין זה לזה, או זה על זה, או זה בזה, באופן שבזמן שמטלטל האחד מהן מטלטל השני** — אם היה צריך לדבר שמותר לטלטלו, מטלטלו אף על פי שהדבר האסור מיטלטל עמו. אבל אם היה צריך לדבר האסור, לא יטלטלנו."

פשט

כאשר דבר מותר ומוקצה מונחים ביחד ואי אפשר לגעת באחד בלי השני — אם צריך את המותר, מותר, אפילו המוקצה מוזז איתו. אם צריך את המוקצה — אסור.

דוגמאות

- **פגה בתבן**: פרי לא בשל השמור בקש (מוקצה מחמת גופו) — מותר להוציא את הפרי אף שהקש נוגעים בו.

- **חררה על גבי גחלים**: עוגה על גחלים בוערות — מותר לקחת את העוגה אף שהגחלים (מוקצה) נוגעים.

- **לפת וצנונות שהטמינם בעפר**: ירקות קבורים באדמה (כדי לשמור טריים) — כאשר חלק מגולה, מותר לאחוז בעלה ולמשוך החוצה, אף על פי שהעפר נע ונד.

חידושים

כאשר בגד תלוי על קנה (חתיכת עץ/ענף) שאינו כלי, מותר להוריד את הבגד אפילו כאשר הקנה נע בכך, כי זה **טלטול מן הצד** (דרך אחר) — אינו מתכוון לגעת בקנה.

הלכה: פירות שאסור לאכלן — טבל ומעשר

דברי הרמב"ם

"פירות שאסור לאכלן, כגון פירות שאינן מעושרים, אפילו טבל מדבריהם... מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו... תרומה טמאה... מעשר שני והקדש שלא נפדו כהלכה — אסור לטלטלן."

פשט

פירות שאסור לאכלם (כי הם לא מעושרים, או תרומה טמאה, או מעשר שני/הקדש שלא נפדו כהלכה) — הם מוקצה, כי תכליתם היחידה היא אכילה, ואי אפשר לאכלם, אז הם כאבן.

חידושים

1. **דמאי:** דמאי (ספק מעושר) מותר לטלטל, כי **הואיל ויש דין שעניי העיר אוכלים** — הוא ראוי לאנשים אחרים אפילו כשהוא לא ראוי לך.

2. **מעשר שני שלא הוסיף חומש:** מעשר שני והקדש שנפדו אך לא הוסיפו את החומש — מותר לטלטל, כי החומש אינו מעכב, ובעיקר מותר באכילה. זה ממש כמו דמאי: הבעלים עצמם אסורים לאכול לכתחילה (בלי החומש), אך אחר מותר לאכול. היסוד: **אם הוא ראוי לאכילה למישהו, הוא לא מוקצה.**

3. **יסוד "הואיל":** טבל (פירות שעדיין לא עישרו) הוא מוקצה מחמת איסור. אך מכיוון שאם מישהו היה עובר ומעשר בשבת, היה עובד בדיעבד (כי עישור בשבת אסור רק מדרבנן), לכן רואים אותו כמשהו ש"ראוי" — לא כל כך חמור כאבן שאין לה שום דרך להיות מותרת. **שיטת ר' יצחק** מוזכרת: מוקצה מחמת איסור חל כל עוד אי אפשר לתקן אותו. אך טבל יש לו דרך — אפילו דרך עבירה.

4. **קושייה:** איך אפשר לומר שמישהו מותר כי מישהו יכול לעשות עבירה? התירוץ: לא אומרים שמתירים בגלל נזק — מחפשים סברה הלכתית. ה"הואיל" הוא תירוץ הלכתי — כל עוד אפשר למצוא תירוץ, אומרים אותו. אפילו אם האדם עצמו לא יעשה זאת, "הואיל" — מכיוון שזה אפשרי טכנית — מספיק לראות זאת כלא לגמרי מוקצה. ההבדל בין טבל לאבן: לאבן אין שום דרך להיות מותרת בשבת; טבל הוא אוכל שיש לו דרך (אפילו דרך עבירה).

הלכה: תרומה — ישראל מטלטל

דברי הרמב"ם

"מטלטלין ישראל את התרומה אף על פי שאינו ראוי לו."

פשט

ישראל מותר לטלטל תרומה אף שהוא עצמו אסור לאכלה, כי היא ראויה לכהנים. זה מושווה למי שאלרגי לחלב — חלב לא הופך למוקצה עבורו, כי אנשים אחרים יכולים לאכול אותו.

הלכה: תרומה טמאה עם הטהורה

דברי הרמב"ם

"מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין."

פשט

תרומה טמאה לבדה היא מוקצה, אך כאשר היא מונחת יחד עם תרומה טהורה או חולין, מותר לטלטלה ביחד.

חידושים

חבית ששכח אבן על פיה — מטה על צידה והיא נופלת. ואם היתה בין החביות... נוטלה למקום אחר ומטה על צידה שם.

פשט

מכיוון ששכח אותה (שכחה), החבית אינה "בסיס לדבר האסור."

חידושים

- **מטה על צידה** — מותר להטות מעט את החבית על צדה כדי שהאבן תיפול. זהו הטלטול המינימלי.

- **כאשר מטה על צידה אינו אפשרי** (כי היא מונחת בין חביות אחרות והאבן תיפול עליהן ותגרום נזק) — אז מותר להרים את החבית, לשאת למקום שבו יוכל להפיל את האבן, ושם להפיל.

- **כלל:** צריך לעשות כמה שפחות טלטול של דברים האסורים. אם אפשר בפחות — עושים פחות. אם לא — מחפשים דרך.

- **האבן על החבית אינה בסיס לדבר האסור** כי זו שכחה — לא התכוון שהאבן תישאר שם בשבת.

הלכה: מעות על כר (כרית) — שכחה לעומת הניח

דברי הרמב"ם

מעות על הכר — נוער את הכר והן נופלות. אם צריך את מקום הכר — מותר לקחת את הכר עם המעות ולנוער במקום אחר. אבל המניח מעות על הכר — הרי זה בסיס לדבר האסור, אסורים לטלטלן.

פשט

בשכחה: הכר אינה בסיס לדבר האסור. צריך תחילה לנסות את הדרך המינימלית (נוער — לנער). רק כאשר צריך את המקום — מותר לקחת את הכר עם המעות. בהניח (בכוונה): הכר עצמה הופכת ל**בסיס לדבר האסור** — מוקצה חדש. אפילו כאשר המעות כבר אינן שם, הכר נשארת אסורה.

חידושים

- **הבדל בין חבית עם אבן לכר עם מעות:** בחבית (שכחה) החפץ עצמו מותר, רק יש לו בעיה שמונחת שם אבן — לכן אומרים שיעשה כמה שפחות (טלטול מן הצד, על ידי דבר אחר). אך בהניח — כל החפץ הופך למוקצה חדש, לא רק "על ידי דבר אחר."

- **בסיס לדבר האסור נעשה חמור** — הוא נעשה כמו מוקצה מחמת איסור, דומה לכלי שמלאכתו לאיסור. האיסור של האבן/מעות "עובר" על החפץ עצמו.

- **יסוד בסיס לדבר האסור:** כאשר דבר הופך לבסיס לדבר האסור, הוא נחשב כדבר האסור עצמו — הוא מקבל דין של **מוקצה כבדה** (כמו אבן). החידוש הוא שאפילו אחרי שהדבר האסור כבר לא מונח שם, הבסיס נשאר עם דין מוקצה.

הלכה: אבן שבקרויה (אבן בקליפת מלון)

דברי הרמב"ם

קרויה (קליפת מלון) שמשמשים בה ככלי לשאיבת מים, עם אבן מונחת בפנים כדי שלא תצוף — אם ממלאין בה ואינה נופלת, הרי היא כמידתה של קרויה ומטלטלין אותה. ואם לאו, אין מטלטלין בה.

פשט

כאשר האבן מונחת בחוזקה ואינה נופלת, היא בטלה לכלי ומותר לטלטלה. אך כאשר האבן מונחת בצורה רופפת, אין רואים אותה כבטלה לכלי, ואסור לטלטלה.

הלכה: בגד שאבדה בו אבדה — בגד על קנה

פשט

עליו כרים וכסתות — מנער בידו, נעשה כמו ישן עליו מערב יום טוב."

פשט

קש שזרק על המיטה הוא מוקצה, מותר רק להזיזו בגוף (שינוי). אם הוא מאכל בהמה הוא כלל לא מוקצה. אם מונחים עליו כרים וכסתות, רואים אותו כאילו ישן עליו ערב שבת — הוא הופך לחלק מהמיטה ומותר לטלטלו ביד.

חידושים

- קש דומה לחריות של דקל — לפעמים הוא סתם כלום, לפעמים הוא מאכל בהמה, לפעמים הוא הובא למיטה. כאשר כרים וכסתות מונחים עליו, הקש נחשב כחלק מהמיטה עצמה (כי מיטות היו עשויות מקש), לא כלכלוך המונח שם. זה כמי שיחדו — הוא ייחד אותו למיטה.

הלכה: קופה של עפר

דברי הרמב"ם

"המכניס קופה של עפר לביתו — אם ייחד לו קרן זוית מערב שבת, מטלטלן בשבת."

פשט

מי שמכניס סל חול/עפר לבית (לכיסוי לכלוך וכדומה), אם ייחד לו פינה ערב שבת, מותר לטלטלו בשבת.

חידושים

- רק הכנסה לסל אינה מספיקה — צריך ייחד לו קרן זוית. זה מראה שעפר הוא מוקצה מחמת גופו, והוא צריך הכנה חזקה יותר (ייחוד מקום) כדי להוציא אותו ממוקצה. רק כאשר הוא הקצה בבירור מקום לו, הוא הופך ל"חומרי בית" במקום סתם עפר.

הלכה: מבטל כלי מהיכנו — הלכה חדשה

דברי הרמב"ם

"אסור לבטל כלי מהיכנו, שהיא כסותר."

פשט

אסור לגרום לכך שכלי לא יהיה שמיש עוד לתשמישו, כי זה כמו סותר (הריסה).

חידושים

1. **טעם הרמב"ם — כסותר:** הרמב"ם אומר במפורש שהאיסור של מבטל כלי מהיכנו אינו דין במוקצה/טלטול, אלא זה ענין של סותר דרבנן. עושים כלי "לא ראוי לתשמישו" — זו סתירה רוחנית. אפילו כאשר הכלי הופך ל"לא ראוי" רק דרך ההלכה (כי מוקצה לא מאפשרת להשתמש בו), זה גם סותר — כי "ההלכה היא אמיתית".

2. **ראשונים אחרים:** ראשונים אחרים אומרים שמבטל כלי מהיכנו הוא דין באיסור טלטול. רש"י אומר שזה "דומה למלאכה" — לפעמים כסותר, לפעמים כבונה — אך היסוד דומה.

3. **מדוע זה כאן ולא בסותר ברשימת השבותים?** הרמב"ם לא הכניס זאת ברשימת השבותים/ל"ט מלאכות, אלא כאן במוקצה. ההסבר: הרמב"ם שם במלאכות רק דברים שאין להם מקום אחר. כאן, מכיוון שהאיסור נובע מכך שיוצרים מוקצה, זה מתאים יותר כאן. דומה לשהייה והטמנה — שהוא בעצם ענין בבישול — הרמב"ם גם לא הכניס במלאכת מבשל, אלא בקטגוריה נפרדת.

4. **קושיה על גזירה לגזירה:** אם טלטול הוא גזירה (סייג להוצאה), ומבטל כלי מהיכנו אסור כי זה יוצר מוקצה (שאסור בטלטול) — האם זה לא גזירה לגזירה? התירוץ: עדיף לומר שזה כסותר (סיבה נפרדת), לא גזירה על גזירה.

1. **במה דברים אמורים:** זה חל רק בשעה שהטהורה למטה — כאשר אי אפשר להגיע לטהורה בלי לקחת את כל הכלי. וזה מדבר רק בפירות רטובים/רכים (כגון תאנים) ששמא ימרח/יפסדו — אם ישפכו אותם מהכלי, הם יינזקו.

2. **אבל אם היו אגוזים ושקדים וכיוצא בהן — דברים קשים יבשים — צריך לנער הכלי (לשפוך/לנער את הכלי), להוציא רק את הטהורה, ולהשאיר את הטמאה.**

3. **לצורך מקום הכלי:** אם צריך את מקום הכלי, מותר לטלטל את כל הכלי בין שהטהורה למעלה בין שהיא למטה — כמו בכרית עם אבן, כאשר צריך את המקום אין ברירה.

4. **השוואה להלכות קודמות:** זו בעיקר אותה הלכה כמו בתאנים עם אבנים על כלי — אם אפשר לשפוך (דברים יבשים), צריך; אם לא (דברים רטובים), מותר לטלטל ביחד; אם צריך את המקום, מותר תמיד.

5. **שאלה על "נוער":** האם "נוער הכלי" פירושו פשוט לשפוך, או לנער — כי לא רוצים לגעת במוקצה בידיים. נשאר לא ברור לגמרי.

הלכה: מרבך/מדבך — אבנים שרוצים להשתמש בהן לשיבה

דברי הרמב"ם

"מרבך (ערימת אבנים) שחשב עליהם ביום לישוב עליהם — אם לימדם (סידר אותם) כמלמד הבקר, מותר לישוב עליהם למחר. ואם לאו, אסור."

פשט

ערימת אבנים שחשב להשתמש בהן בשבת — מחשבה לבדה אינה מספיקה. צריך מעשה — צריך לסדר אותן. רק אז הן הופכות לכלי.

הלכה: חריות הדקלים — ענפי דקל

דברי הרמב"ם

****חריות של דקל שגדדן לעצים**

, ונמלך עליהם מערב שבת לשיבה — מותר לטלטלן.**

פשט

ענפי דקל שאסף לעצי הסקה (מוקצה), אך התיישב עליהם ערב שבת להשתמש בהם לשיבה — מותר לטלטלם.

חידושים

- **מדוע כאן לא צריך מעשה?** באבנים היה צריך מעשה (לימדם), אך בחריות של דקל מספיקה רק מחשבה. התירוץ: בחריות כבר עשה מעשה — גדדן (אסף אותם/סידר אותם), רק שהמעשה היה לשם עצים. כאשר הוא נמלך (משנה את כוונתו) לשיבה, המעשה כבר קיים, הוא צריך רק מחשבה חדשה. זה מקביל להלכה הקודמת שבה "לימדם" הוא המעשה.

- **הכלל שעולה:** לא צריך מחשבה חזקה וגם מעשה חזק. במקרה אחד יש מעשה (גדדן) עם מחשבה חלשה (נמלך); במקרה שני (יושב עליהם מעוד יום) יש מעשה חלש (הוא יושב עליהם) עם מחשבה חלשה. שניהם מספיקים שזה כבר לא יהיה מוקצה מחמת גופו.

- **שאלה:** אם הכין עצים למדורה, האם זה כבר לא מוקצה מחמת גופו — האם זה נעשה כמו כלי שמלאכתו לאיסור (כי הבערת אש אסורה בשבת)? לכאורה לא, כי עצי הסקה הם "לא כלי" — לא עושים איתם כלום, שורפים אותם, זה לא כלי. תוספות וש"ת רבינו תם גם דנו בהבדל זה.

הלכה: קש על המטה (קש על המיטה)

דברי הרמב"ם

"זרק קש על המטה — הוא לא ינערו בידו אלא מנער בגופו" (טלטול על ידי שינוי). "ואם היה מאכל בהמה — מותר לטלטלו." "וכן אם היו

2. **גרף של רעי** — **היתר חדש**: כאשר המים הם מים מאוסים, הם בעצם מוקצה מחמת גופו. אך יש דין מיוחד של **גרף של רעי** — דבר שמסריח או מגעיל, מותר להוציא מהבית כדי לא לגור בסביבה מלוכלכת. זה היתר מיוחד שחכמים נתנו — הם לא רצו שאנשים יגורו בבתים מסריחים בשבת.

3. **לכתחילה אסור ליצור גרף של רעי**: היתר של גרף של רעי חל רק בדיעבד — כאשר זה כבר קיים. אך אסור לכתחילה ליצור מצב של גרף של רעי (למשל, להניח כלי תחת מים מאוסים). כאשר עושים זאת, הכלי נאסר (בסיס/מבטל כלי מהיכנו), והיתר גרף של רעי חל רק על מה שכבר קיים.

4. **שאלה מעשית**: זה "קצת תקוע למעשה" — אי אפשר להניח כלי, והרצפה נרטבת. אך כאשר אין צורך גדול, מחפשים עצות אחרות.

הלכה: ניצוצות — **הנחת כלי לניצוצות**

דברי הרמב"ם

מותר להניח כלי לניצוצות (ניצוצות מנר), אך לא לשמן.

פשט

ניצוצות אינם ממש — אחרי שהם נוחתים הם הופכים לסתם פירור, הם כבים. לכן זה לא מבטל את הכלי.

חידושים

- הרמב"ם אומר את הדין פעמיים — פעם אחת קודם במפורש, ושוב כאן — ולא ברור מדוע.

הלכה: קורה שנשברה — **קורה שבורה**

דברי הרמב"ם

"קורה שנשברה" — קורה של בית שנשברה. מותר לתמוך בכלים (ספסלים, מיטות וכדומה), אלא אם כן לא יוכל אחר כך להסיר את הכלי.

פשט

אם אפשר להסיר את הכלי אחר כך, מותר. אך אם הכלי יהיה תקוע מתחת לקורה כך שאי אפשר להוציאו בשבת, זה **מבטל כלי מהיכנו**.

חידושים

- ביטול כלי מהיכנו לא אומר רק שהכלי נהרס פיזית, אלא גם שהוא הופך לבלתי אפשרי טכנית לשימוש — הוא קשור למבנה ואי אפשר להוציאו.

- דוגמה מעשית — אנשים לוקחים ספרים עבים לתמוך בקורה שבורה. השאלה העיקרית היא האם אפשר אחר כך להוציא את הכלי/ספר או לא — זו המידה של מבטל כלי מהיכנו.

הלכה: פורס מחצלת על גבי אבנים או כוורת דבורים

דברי הרמב"ם

מותר לפרוס מחצלת (מחצלת קלועה) על אבנים או על כוורת דבורים — **בשמש בגלל החום, בגשם בגלל הגשם** — **ובלבד שלא יתכוין לצוד** — **רק שלא יתכוון לתפוס את הדבורים.**

פשט

מותר להגן על אבנים או כוורת דבורים במחצלת, כי **שאינו נוטל כל אשר תחתיו** — הוא לא מניח אבנים על הכלי, אלא את הכלי על האבנים, והוא יכול לקחת אותו בחזרה מתי שרוצה, אז אין ביטול כלי מהיכנו.

חידושים

- מדוע זה לא פסיק רישא של צידה בדבורים? התירוץ: מחצלת היא דבר קלוע עם חורים, דבורה יכולה לצאת, אז זה לא ממש פסיק רישא.

- דבורים הן לכאורה יש **במינו ניצוד**, אך כאן מדובר בדבורים שכבר בכוורת — הן יחזרו, אז זה לא צידה אמיתית.

5. [דיגרסיה: נקודת מוסר] מהיסוד ש"הפרכת כלי ללא ראוי לתשמישו על ידי ההלכה" היא גם סותר, אפשר ללמוד מוסר: מי שגורם לדבר של חברו להיות אסור (למשל לחם תלמיד כלב של חברו), זה גם סותר דרבנן — היוזק שאינו ניכר.

הלכה: שמן שבנר — **הנחת כלי תחת נר**

דברי הרמב"ם

אסור להניח כלי תחת נר בשבת כדי לקלוט את השמן הנוטף.

פשט

השמן שבנר הוא מוקצה מחמת איסור, וגם אחרי שהוא נוטף החוצה הוא נשאר אסור. כאשר מניחים תחתיו כלי, הכלי הופך **לבסיס לדבר האסור**, ואסור לכתחילה להפוך כלי לבסיס לדבר האסור בשבת.

חידושים

- האיסור העיקרי הוא כי הופכים כלי שמותר בטלטול להיות אסור בטלטול — זה **מבטל כלי מהיכנו**. צריך לומר את המילה "בסיס" — כי דרך זה שהמוקצה מונח על הכלי, הכלי הופך לבסיס לדבר האסור.

- אפילו אם אפשר היה לשפוך את השמן ולהשתמש בכלי, זה לא היתר להניח אותו לכתחילה. האיסור של מבטל כלי מהיכנו לא אומר שאחר כך לעולם לא יכול להיות היתר — זה אומר שאסור לכתחילה להפוך את הכלי ל"לא מוכן".

הלכה: כלי תחת תרנגולת (תרנגולת) לקלוט ביצה

דברי הרמב"ם

"אין נותנין כלי תחת התרנגולת לקבל ביצתה" — **אסור להניח כלי תחת תרנגולת לקלוט ביצה**. **"אבל כופה הוא כלי עליה"** — **מותר לכסות ביצה בכלי**. **"וכן כופה כלי על כל דבר שאסור לטלטלו"**

פשט

ביצה שנולדה בשבת היא **נולד** — אסורה באכילה ובטלטול. כאשר מניחים תחת כלי לקלוט את הביצה, הכלי הופך לבסיס לדבר האסור. אך כאשר מניחים כלי *על* הביצה (להגן עליה מחיות), זה לא הופך לבסיס, כי אפשר להסיר את הכלי מתי שרוצים — זה לא ביטול כלי.

חידושים

- ההבדל בין הנחה תחת (נותנין תחת) לכיסוי (כופה עליה): בהנחה תחת הכלי הופך לבסיס כי המוקצה מונח עליו; בכיסוי אפשר פשוט להסיר את הכלי, הוא לא נאסר בטלטול.

- הכלל מורחב: **כופה כלי על כל דבר שאסור לטלטלו** — בכל דבר שאסור בטלטול מותר לכסות בכלי, אך לא להניח תחתיו.

- דין נולד בביצה קשור להלכות יום טוב, אך גם בשבת הביצה אסורה.

הלכה: נותנין כלי תחת הדלף — **כלי תחת דליפה בגג**

דברי הרמב"ם

"נותנין כלי תחת הדלף" — **מותר להניח כלי במקום שמטפטפים מים מהגג**. **"ואם נתמלא הכלי"** — **מותר לרוקן ולהחזיר**. **"והוא שהדלף ראוי לרחיצה"** — **רק כאשר המים ראויים לרחיצה**.

פשט

כאשר המים ראויים לרחיצה, הם מותרים בטלטול, והכלי לא הופך לבסיס לדבר האסור. אך אם המים הם מים מאוסים (מים מגעילים), הם מוקצה, ואסור לכתחילה להניח כלי.

חידושים

1. **"ראוי לרחיצה" הוא המינימום** — זה לא אומר דווקא שתייה, אלא לכל הפחות ראוי לרחיצה. זה "לא מיבעיא" — כל שכן אם הוא ראוי לשתייה.

אסור להעלותה בידו — אסור למשוך אותה בידיים.

פשט

בגלל צער בעלי חיים התיירו עצות, אך לא הכל — אסור להעלותה בידו.

חידושים

1. **ביטול כלי מהיכנו דרך הרטבה:** נדון ארוכות האם זה שזורקים כרים וכסתות למים הוא ביטול כלי מהיכנו. הרמב"ם אומר שמותר לעשות זאת — כי **צער בעלי חיים לא גזרו** (הגה"מ). אך נשאלת השאלה: האם ביטול כלי מהיכנו פירושו גם אי שימושיות מעשית (כמו כריות ספוגות)?

2. **סחיטה:** מועלה שאולי הבעיה אינה ביטול כלי מהיכנו, אלא **סחיטה** — כאשר ירצה לסחוט את הכריות הרטובות, לא יוכל.

3. **שאלה מעשית על לכלוך בשבת:** אם שופכים מיץ ענבים, האם מותר להניח סמרטוט? הסמרטוט הופך לבלתי שמיש. האם זה ביטול כלי מהיכנו? לא מתבאר בכירור.

4. **צער בעלי חיים לא גזרו:** מהגה"מ מביא שחז"ל לא גזרו על צער בעלי חיים, אך לא התיירו **הכל** — רק עצות כמו הנחת כרים, אך לא משיכה בידיים.

5. **מחלוקת ראשונים:** ראשונים אחרים סוברים שאם אין עצה אחרת, צער בעלי חיים מתיר אפילו בידיים. הקרקובר רב אומר שלמקום הפסד מרובה / צער בעלי חיים צריך להישען על כך, או אפשר לומר לגוי.

הלכה: תרנגולת שברחה — דוחה אותה

דברי הרמב"ם

תרנגולת שברחה — אין מדדין אותה, אסור לתפוס אותה ולמשוך אותה בחזרה, כי משתמטת מידו — היא משתחררת, וזה יכול להוביל לתלישת נוצות. אבל דוחה אותה עד שתכנס — מותר לדחוף אותה עד שתיכנס.

פשט

דדוי (משיכה/הובלה) אסור, דחיפה (דחיפה) מותרת.

חידושים

- **ההבדל:** בדדוי יש סכנה של תלישה כי בעל החי נאבק, אך בדחיפה זה רק פחד/מוטיבציה בלי מגע פיזי שמוביל לתלישה.

הלכה: עוקרין בהמה חיה ועוף בחצר

דברי הרמב"ם

אין עוקרין בהמה חיה ועוף בחצר — אסור להרים ולשאת בהמה. אבל דוחה אותה עד שתכנס — דחיפה מותרת.

חידושים

- מוזכר ענין **גולם וסיעו** — בדברים שלא צריך ממש להרים, אלא להניח רגל, לעזור ללכת — זו קטגוריה נפרדת.

עד כאן פרק כ"ה — הלימוד של פרק כ"ה מסתיים כאן.

הלכה: כופה סל לפני אפרוחים

דברי הרמב"ם

מותר להפוך סל לפני אפרוחים (אפרוחים צעירים) כדי שיעלו וירדו. ומותר לטלטלן כשיורדין מעליו — מותר לטלטל את הסל כאשר האפרוחים ירדו ממנו.

פשט

אין ביטול כלי מהיכנו, כי האפרוחים לא נמצאים עליו כל הזמן — כאשר הם יורדים, אפשר להשתמש בסל.

חידושים

- כאשר האפרוח על הסל, אסור לטלטל את הסל, כי **אסור לטלטל אפרוח בשבת**.

- מכאן נלמד שאדם אסור לשחק עם חיית המחמד שלו (חתול, כלב, אפרוח) בשבת — **בהמה חיה ועוף אסור בטלטול משום שאינן ראויין**.

הלכה: בהמה חיה ועוף — אסור בטלטול

דברי הרמב"ם

בהמה, חיה, ועוף אסורים בטלטול כי שאינן ראויין.

חידושים

- נשאלת השאלה: אם למישהו יש "חיית מחמד" (פט) בבית — כלב, ארנב — והוא משחק איתו באופן קבוע, האם זה ראוי עבורו, או צריך להיות מותר?

- כמה גדולי הפוסקים מחמירים ואומרים שלא ישחקו עם חיות מחמד בשבת. אחרים סוברים שאם זה המנהג והסדר שמשחקים איתו, הוא מוכן ומותר.

- יש שיטה שזו **גזירה שאינה טעם** — בהמה קטגורית לא מוכנת, אפילו אם מעשית משתמשים בה. אך אחרים סוברים שלא ברור מדוע זה יהיה אסור בכלל.

- מוזכר **שחגב** (חגב) — תינוק מותר לשחק בו (לשחק בו). זה מראה שאפילו בימים קדומים, כאשר לא היו "פטס" כמו היום, אכן הייתה המציאות שילדים משחקים עם יצורים חיים. המקור "תינוק" — מותר לשחק בו" מראה שהרעיון של מ? חק עם יצור חי בשבת לא פשוט אסור.

- הדין העיקרי: בהמה שמחזיקים לאכילה או עבודה היא מוקצה, אך השאלה לגבי פטס (שמחזיקים רק להנאה/משחק) היא שאלה נפרדת.

הלכה: בהמה שנפלה לבור

דברי הרמב"ם

בהמה שנפלה לבור או למים — אם יוכל ליתן לה פרנסה במקומה — אם אפשר לתת לה אוכל שם, יעשה כך. ואם לאו, מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה — מניח כריות וכסתות תחתיה, כדי שתוכל לטפס. ואם עלתה, עלתה — אם היא עולה, טוב. אף על פי שנרטבו הכרים והכסתות, הרי אלו כמות שהיו, מותר לטלטלן.

תמלול מלא

פרק כ"ה הלכות שבת — איסור טלטול: כלי שמלאכתו להיתר ולאיסור

הקדמה לפרק כ"ה

היום אנו הולכים ללמוד רמב"ם את הפרק העשרים וחמישה, הלכות שבת, ספר זמנים, פרק כ"ה. בפרקים אלו אנו לומדים על מצוות שבת שהן מדרבנן. בסוף הפרק הקודם עשה לנו הרמב"ם הקדמה לדבר שנקרא, אנשים

קוראים לזה מוקצה, המילה הנכונה לכך היא טלטול, שהרמב"ם אמר שאיסור טלטול הוסיפו חכמים לאיסורים דרבנן של שבת. והרמב"ם נתן לנו שלוש סיבות לאיסור זה, העיקר שבהן הוא שיראו שזה שבת, כי בלי איסור טלטול אחרי כל איסורי שבת עדיין שבת לא היה נראה מיוחד מספיק, כי אנשים היו יכולים להיות עסוקים בנשיאה והבאת דברים. לכן גזרו חכמים, ועכשיו אנו נכנסים לפרטי איסור טלטול.

אומר הרמב"ם...

תודה וברכה

אני רוצה להודות לכל היהודים שעוזרים לנו לעשות את השיעור, בפרט לר' יואלי וועלצבערגער, והוא יזכה להצלחה רבה, וכל אחד ילמד ממנו, אחד. וגם כל היהודים יזכו להצלחה רבה, ונוכל ללמוד את השיעור, ונוכה לסיים את השיעור, להגיע להמשיך את הסדר.

כל אחד ששומע יאמר פרק תהלים. ראיתי, סיפרתי, כבר סיפרתי פעם אחת מהרבי מליובאוויטש, היום הוא יום ההילולא של הרבי מליובאוויטש כשאנו מקליטים את זה, אז נספר מעשה. הוא עשה את התקנה של לימוד רמב"ם פרק אחד בכל יום, שלושה פרקים, וכן הלאה. וראיתי כשהתחילו את הרמב"ם, פעם אחת אמר הרבי מליובאוויטש שכל אחד שיש לו שיעור יאמר פרק תהלים, שיצליחו להגיע לסוף. כי להנות מזה מאוד טעים, אבל מתחילים לראות שיש פרקים ארוכים יותר והלכות מסובכות יותר. אז כל אחד שממשיך יאמר פרק תהלים לעילוי נשמת הרבי מליובאוויטש, אם מישוהו נוסע לציונו יאמר שם פרק תהלים, ונתפלל שנצליח באמת ללמוד בכל יום את הפרק מהרמב"ם עד סוף כל הספר.

יש לי סגולה אחרת, שיאמרו פרק רמב"ם, ובזכות זה, הרמב"ם... כתוב שדוד המלך ביקש שתהלים שלו יהיה חזק כמו פרק רמב"ם, כמו נגעים ואהלות, וילמדו פרק רמב"ם. והזכות שנזכה בכל יום ללמוד פרק רמב"ם, בצבי גרת מצוה. זה הרמב"ם, במיוחד כשהרמב"ם מסיים פרק והוא נתן הקדמה, זה עושה חשק, כבר יודעים על הלכות טלטול, עכשיו רוצים לדעת את השאר של טלטול. הרבה פעמים הרמב"ם דווקא מחלק באמצע ענין לשני פרקים, הוא נותן לך תיאבון, כן, כמו בספר דרמטי, לא מסיימים דווקא את הפרק כשזה שקט, מסיימים את הפרק באמצע הדרמה. אנחנו נמצאים באמצע הדרמה, כשאנו יודעים כבר שחכמים היו חייבים לאסור טלטול, הוא הניח לנו שלושה ארגומנטים חזקים למה. עכשיו חלילה לנו לדעת מה זה.

הלכה א — החלוקה של כלים: מלאכתו להיתר ומלאכתו לאיסור

אומר הרמב"ם כן: **"יש כלים שמלאכתן להיתר, ויהן"** — מה פירוש המילים? כלי שמלאכתו להיתר — **"והן הכלים שמותר לעשות בהן בשבת דבר שנעשו לו"**. עם כל כלי אפשר לעשות גם דברים טובים ודברים רעים, אבל צריך להסתכל למה הוא נוצר. כלי שנוצר לעשות את מה שהכלי נעשה בשבילו, זה התכלית של הכלי, מותר להשתמש בו בשבת. **"כגון כוס"** — למה נעשה כוס? לשתות. **"קערה"** — לאכול בה. **"סכין"** — סכין מותר, נעשה לחתוך בשר ודגים. **"וקורדום לפצע בו האגוזים"**, וכיוצא בזה, יש לנו זה סוג אחד של כלי. זה אומר סוג של פטיש שנעשה לאגוזים, נכון? הוא לא מדבר על הפטיש הרגיל כאן. קורדום מיוחד שנעשה לפצע בו האגוזים. מפצה אגוזים, כן.

כלי שמלאכתו לאיסור

ויש, הרמב"ם עוד לא אומר את ההלכות, קודם הוא אומר לנו אילו מיני כלים יש. **"ויש כלים שמלאכתן לאיסור, והן הכלים שאסור לעשות בהן בשבת דבר שנעשו לו"**. זה כלי שנעשה לדברים שאסור לעשות בשבת. **"כגון מכתשת וריחים"**, הם דברים שנעשו לעשות טחינה, **"שאסור לטחון בהן בשבת"**, נעשה לכתוש או לטחון דברים. זה פירושו כלי שמלאכתו לאיסור.

חידוש: הלשון "שנעשו לו"

למה יש כאן את הלשון "שנעשו לו"? אני מתכוון שצריך לומר "שנעשו בו". "שנעשו לו" — הסיבה שבשבילה הכלי נעשה, אה, אני מבין. התכלית שבשבילה הכלי נעשה. ואני מתכוון שכאן עצמו כבר טמונה תורה מסוימת שאנשים יכולים להשתמש בכל דבר לכל דבר. אנשים של היום מאוד עסוקים בטכנולוגיה למשל. יש שמסתכלים שטכנולוגיה מסוימת היא כלי שמלאכתו לאיסור. אבל צריך להסתכל למה היא נוצרה. היא נוצרה לדברים טובים. אנחנו צריכים לדעת איך משתמשים בה, אבל לדעת שהגדר שלה הוא כלי שמותר.

הדין של טלטול: אין חילוק ממה הכלי עשוי

אז, אומר הרמב"ם, אומר הרמב"ם הלאה, **"כל כלי שמלאכתו להיתר"** — הכלי שמלאכתו להיתר, אומר הרמב"ם, **"אין לי חילוק ממה הכלי עשוי, מעץ או מתרס או מאבן או ממתכת"**. פלא, למה הרמב"ם הרגיש שחשוב לומר זאת, שאין חילוק בחומר? מה תהיה ההווה אמינא אחרת? אולי יש דברים אחרים שחושבים שיש כן חילוק? או אולי אפשר לחשוב שיש חילוק? לכאורה היו יכולים לחשוב, אבל זו השאלה, מה הענין?

דובר 2: כי מאי נפקא מינה? הוא לא מביא כאן שום נפקא מינה, אלא גמרא שאומרת חילוק ממה זה עשוי, אני לא יודע מה.

דובר 1: בסדר.

דיון: שלושת האופנים של טלטול

אז כך, מכיוון שהכלי נעשה להיתר, מותר לטלטלו בשבת. מותר לטלטל אותו בכל האופנים. מותר לטלטל את הכלי לא רק למה שהוא נעשה. כלומר, כוס מותר רק לשתות? לא, מותר לטלטל כוס לכל דבר מותר. מה יכול אדם להזדקק להזיז את כוסו? בין לצורך עצמו של כלי, או לו... הוא רוצה לעשות עם זה את מה שהכלי נעשה בשבילו, כלומר הוא רוצה לשתות בו. או לצורך עצמו של כלי פירושו הוא רוצה בשביל הכלי, הוא רוצה לקחת את הכוס כי הוא רוצה לשמור אותו, הוא רוצה לשתוף אותו, מה שזה לא יהיה, הוא רוצה בשביל הכלי.

דובר 2: לצורך עצמו של כלי פירושו הוא רוצה לשמור את הכלי, הוא רוצה להניח אותו. להיתר כבר טמון במילה שזה מלאכתו להיתר, מותר לעשות את המלאכה. זה הוא כבר לא צריך לומר. זה כבר טמון במילה מלאכתו להיתר.

דובר 1: לא, לצורך גופו יכול לומר אפילו לא בשביל השימוש.

דובר 2: בסדר, בין לצורך עצמו של כלי, הוא עושה זאת בשביל הכלי. הרמב"ם הולך לתת את הגמרות לכל הדברים האלה, נראה כבר. בין לצורך עצמו של כלי, הוא צריך את המקום שבו הכלי מונח, הוא צריך את זה, זה לא מונח במקום הטוב, הוא רוצה להעביר למקום. או לצורך גופו, בין שהוא רוצה אותו לעצמו, לצורך אחר, לכל צורך שהוא הגוף של האדם.

דובר 1: לאיזה צורך פירושו להשתמש בכלי. לא גופו של אדם, גופו של כלי. גופו של כלי הוא שהוא משתמש בכלי, או בשביל הסיבה שבשבילה הוא נעשה, או בשביל סיבה אחרת, נראה כבר.

דובר 2: הרמב"ם אומר לצורך גופו של כלי, לא שרוצים את עצמו של כלי. לצורך גופו של האדם.

דובר 1: לא, לא, לצורך עצמו של כלי פירושו לא משתמשים... זה הפירוש. לצורך עצמו של כלי פירושו שלא משתמשים בכלי, אלא משמשים את הכלי, רוצים לשמור אותו, או להניח, או להגן עליו. לצורך גופו פירושו משתמשים בכלי. משתמשים בכלי או בשביל הסיבה שבשבילה הוא נעשה, או בשביל סיבה אחרת. אבל זה הפירוש של לצורך גופו.

דין כלי שמלאכתו לאיסור

וכל כלי שמלאכתו לאיסור, גם מותר בין בשביל עצמו ובין בשביל מקומו, בין בשביל גופו. שוב, מעניין אותו דבר.

דובר 2: אף אחד לא אומר משהו על זה? לא ראיתי, לא. היה פעם בזה משהו... אני לא יודע. אני לא יודע למה.

דובר 1: בסדר.

דיון: החילוק בין כלי שמלאכתו להיתר ולאיסור

כלי שמלאכתו להיתר, כאן כבר כך, מותר לטלטלו בשבת, לשלושת הדברים שמנינו. שניים מהם מותר גם בכלי שמלאכתו לאיסור, ואחד לא. בין לצורך גופו, בין כשהוא רוצה את גוף האדם... לא, לא, גוף הכלי. גופו פירושו תמיד גוף הכלי. אבל גוף הכלי הרי מלאכתו לאיסור.

דובר 2: לא, לא, לא, אם משתמשים בו לדבר של היתר.

בעצם, מה שעמד בזה עד עכשיו, היו הרבה מאוד מילים, אבל עד עכשיו עמד דבר אחד: שכלי שמלאכתו לאיסור, הרי בוודאי שלאיסור אסור להשתמש בו. אסור להשתמש בריחים לטחון, כי אסור לטחון, זה בוודאי. גם אסור להשתמש בו לצורך הכלי, אינך רשאי להיות עסוק עם הכלי שמלאכתו לאיסור בשבת, לשמור אותו או לשאת אותו. אבל כל שאר הצרכים שמותר, מותר כן.

וכלי שמלאכתו להיתר, מכיוון שהכלי להיתר, מותר גם להיות עסוק בדאגה לכלי, לשאת כמה שרוצים את עצמו של הכלי. זה כלים.

דבר שאינו כלי – דברים שאינם כלי

מלבד כלים יש עוד מיני דברים. אומר הרמב"ם, מה קורה עם דברים שאינם כלי? **כל שאינו כלי**, דבר שאינו כלי, **כגון אבנים ומעות**, כסף, אבנים, קנים, קש, ודבר שגדל, **קורות וכיוצא בהם**, דברים שנעשו לבנין, בקורות וכיוצא בהם, **איז אסור לטלטל**. כל הדברים אסור לטלטל.

אבן גדולה או קורה גדולה – החידוש של תורת כלי

אבן גדולה או קורה גדולה, אבן גדולה או קורה גדולה, **אף על פי שאינו תלוש אסור לבנות בה**, אפילו אם זה מאוד גדול, **אם יש תורת כלי עליו**, כלומר זה כן כלי, כלומר האבן ייחדו לכלי, או הקורה ייחדו, הרי הוא זה עתה מנה שאבנים וקורות הם אינו כלי, אומר הוא זה כשאין זה כלי, אבל אם יש אבן או קורה שזה כן כלי, אפילו אם זה מאוד גדול, כלומר לא הגודל או המעשיות עושה אותו לכלי, אלא למה הוא מיועד. **אם יש תורת כלי עליו**, אם יש לו תורת כלי, **מטלטלין אותה**.

מה עושה תורת כלי? הוא לא אומר, אם ייחדו אותו לכך או... כך אומרים, אבל כאן הוא עדיין לא אומר. אולי נראה בהלכות הבאות. אבל החידוש הוא כולו, שחשבת שאם זה כל כך גדול שבקושי אפשר לזוז אותו, צריכים עשרה יהודים לזוז אותו, זה היה אומר שזה לא כלי? לא, זה עדיין נקרא כלי. אפילו אם זה טירחה גדולה. טירחה אינה איסור, איסור הוא שזה נראה כמו חול, טירחה אינה איסור.

דלתות הבית – דלתות של בית

אומר הוא הלאה, **ועפר וחול והמס, דלתות הבית**, דלתות של הבית, **אף על פי שהן כלים**, הם כלים. מה פירוש שהם כלים? אפשר להשתמש בהם? לא, הם כלים, לא בנין, זה לא אומר... זה לא חלק מהבנין. כן, זה נקרא כלי. מה פירוש כלי? כבר למדנו כלים. לפתוח ולסגור את הדלת עושה אותה לכלי. לא שזה עושה, זה כלי. זה לא בנין, זה לא אבן שבקיר, חלק מהבנין.

כאן מדברים לאו דווקא אבן הקורא, זה לא אבן הקורא, זה לא דבר שאינו מיוחד לטלטול, זה מיוחד לטלטול, זה מיוחד לטלטול סתם כך, כי לא עשו אותו שישאו אותו כל הזמן. כלומר אפשר לקחת, זה לא כמו הדבר שאינו כלי שלא משתמשים בו, משתמשים בו כן, אבל אבל אם הוא לא לטלטל, לא נעשה לטלטל אותו לשאת אותו, כלומר להזיז אותו על הצירים, זה מה שהוא נעשה בשבילו, אבל להזיז אותו יותר מזה, לא. מעניין.

כך גם, אם הדלת, שהתנתקה מהמקום שבו היא שייכת, אפילו בשבת, אפילו ערב שבת כשהיתה דלת כראוי, אבל בשבת ירדה משם, **אסור לטלטל**. למה? זה כלי? לא. מה פירושו, **אף על פי שאינו כלי**? כלומר, מאוד טוב, זה כלי שלא מוכן לטלטול. או למרות שזה... או שזה לא מספיק באמת שיהיה כלי.

מה שאומרים עכשיו שדבר שהוא כלי מותר לטלטל, צריך להסביר קצת, צריך לתקן את זה קצת. כמה זמן זה כלי? דבר המיוחד לטלטל. אני יכול למצוא אופן שזה דבר שהוא כלי אבל זה לא דבר שמוכן לטלטל. בוודאי בדרך כלל הוא לא מוכן לטלטל כי הוא עדיין על הדלת. אבל נניח שנפל בשבת, עדיין זה אסור לטלטל. כלומר, עכשיו מתחיל הנושא, מתחילה השאלה, האם מותר לטלטל? התירוץ הוא לא, כי אף על פי שזה כלי, אבל זה לא עשוי להחזיר. קודם.

ציר דלת ומנעול, זה גם דבר שאינו כלי, פעם אחת שנטה ממקומו אסור להחזירו. הלאה.

דובר 1: למה אתה אומר שגופו פירושו גוף הכלי? אני אומר גופו פירושו גופו של האדם. אני לא יודע מה אתה אומר, אני מפרש גופו של האדם. בין כשהאדם רוצה משהו לגופו, בין כשהאדם רוצה את המקום של הכלי. אבל לשרת את הכלי אסור.

דובר 2: אני לא יודע למה אתה אומר כך שוב, כי אתה עושה טעות פשוטה. בעוד מעט הרמב"ם הולך לומר כדאי ל... הרמב"ם לא משתמש בלשון לצורך גופו, בגמרא כתוב תמיד. לצורך גופו פירושו תמיד צורך הגוף הכלי.

דובר 1: אבל מה פירוש לצורך גוף הכלי? אסור, כי הרי זה מלאכתו לאיסור.

דובר 2: מאוד טוב, התירוץ הוא, שאם משתמשים בו לסיבה אחרת, לא בשביל הדבר עצמו, זה לא גופו של כלי, זה גופו של אדם, כי האדם משתמש בו. גופו של כלי הרי גופו של כלי, זה אומר להשתמש בכלי, זה הפירוש גופו של כלי. זה הפירוש.

הלכה א (המשך) – דוגמאות לדינים

אומר הרמב"ם, כיצד? מטלטלין את הקורה של עץ לאכול בה, או ליישב במקומה, או שלא תגנב. קורה של עץ היא דבר המותר, מותר לעשות שלושה דברים: לאכול בה, זה לגופו של האדם, של הכלי, מה שזה לא יהיה, לאכול בה.

דובר 2: לאכול בה לאכול בה, או ליישב במקומה.

דובר 1: לא, זה בשביל עצמו, שלא תגנב זה בשביל עצמו.

דובר 2: אה, אז לאכול בה זה לצורך גופו, ליישב במקומה זה לצורך מקומו, והדבר השלישי הוא כדי שלא תגנב, כדי שהכלי לא ייגנב, וזה בשביל עצמו. שלא תגנב, זה פירושו בשביל עצמו, כדי שהכלי לא ייגנב, שזה כדי שיוכל להיות לו את הכלי, זה כביכול בשביל טובת הכלי.

וכן מטלטלין אותה מחמה כדי שלא תבוש ותשבר, או מפני הגשמים כדי שלא תרקב. מה עוד הוא אופן של בשביל עצמו? שלא ייגנב, שלא יתייבש כשהוא בשמש, שלא יירטב או יתנפח כשהוא בגשמים. הרי זה טלטול בשביל עצמה בשביל הכלי, ומותר. ולמה זה מותר? כי זה כלי שמלאכתו להיתר. מכיוון שזה כלי שמלאכתו להיתר, מותר לי לדאוג לכלי, להזיז את הכלי אפילו כשזו טובה לכלי.

דוגמה לכלי שמלאכתו לאיסור

וכן מטלטלין ריחים או מכתשת לשבר עליה אגוזים. אפשר להשתמש בריחים ובמכתשת, שזה כלי שמלאכתו לאיסור, אפשר להשתמש לדברים כמו לשבור אגוזים, שזה דבר המותר, או לעלות עליה למטה, או לעלות עם זה על המיטה. וזה לצורך גופו, זה הפירוש של לצורך גופו, לדברים שהאדם צריך. לצורך גופו, להשתמש בגוף הכלי.

דובר 1: למה אתה אומר כך? למה אתה אומר כך? אין שום ספק, אני מפרש אחרת, וכך רוצים האחרונים. אני מפרש לצורך גופו של האדם. אתה רוצה פשוט ללמוד אחרת. זו פשוט טעות, I'm sorry, please, אל תעשה טעות. אתה הולך לומר, בסדר, נראה מיד, נשמע מיד ונראה מיד, אבל אין שום דבר מזה. לצורך גופו פירושו לצורך גוף של כלי, זה פירושו להשתמש בה. להשתמש בה זה לצורך גופו של האדם. לא אומרים שום לצורך גופו על אדם. לצורך גופו פירושו להשתמש בכלי, מותר להשתמש בכלי שמלאכתו לאיסור לדבר שאינו איסור. למשל, ריחים או מכתשת, מותר להשתמש לדבר המותר. מותר להשתמש בריחים, כל כלי אפשר להשתמש לדבר שרי. ריחים הוא כלי שמלאכתו לאיסור, מכתשת גם כן, מותר להשתמש בו לדבר

טלטול כלים בשבת: כלי שמלאכתו לאיסור, דבר שאינו כלי, וטלטול שלא לצורך תשמישו

הגבלות בטלטול כלי שמלאכתו לאיסור

אבל מה אסור לעשות עם הריחים והמכתשת? אחד, **מטלטלין אותה שלא תישבר ולא כדי שלא תיגנב**. אל תטלטל כדי שלא יישבר או כדי שלא ייגנב, וכל כיוצא בזה.

בן שמונה חי

מעניין, כן, כי הראש שלנו לא עובד כך. יש שימוש למה שנעשה, או, ואחר כך יש פרקטיות של שימוש בכל דבר לכל דבר. הייתי אומר שלשים על פטיש לחם זה כמו לשים לחם על אבן. למה? כי שניהם לא משתמשים בכלי לדבר שלשמו נעשה. זה לא נעשה להשתמש בכלל, זה לא נעשה להזיז, זה נעשה להישאר כמו אבן, תן לו להיות בתור אבן. כלי הוא דבר לשימוש אדם, אז להזיז אתה יכול אותו.

דברים שאתה רוצה לעשות עסק חדש, כאילו אולי אתה אומר אולי יש משהו שנעשה שיטה כזו. בכלי ניטל אלא דבר הניטל, שם יש שיטה כזו. טוב מאוד, אבל הולכים לפסק, יכול להיות שזה אחרת. מבין את החילוק? זה לא משהו כל כך קשה. אין לך כלי בכלל, אוקיי.

מחט של יד השלימה – להוציא את הקוץ

נוטל אדם מחט של יד השלימה – אדם יכול לקחת מחט, מחט, של יד, כלומר מחט שמשתמשים בה בידיים, לא משהו שמשתמשים במכונה למה, **השלימה**, ששלמה. **להוציא את הקוץ**, להוציא לאדם שיש לו קוץ, מותר להשתמש במחט לדבר זה. לכאורה באופן שלא יוצא דם, מובן מאליי.

אבל, זה דווקא שלימה, אבל שלמה. **אבל אם אינה שלימה**, אם זה לא שלימה, זו מחט שבורה, **אם ניטל הקצה הנקב שלה או הקצה החוד**, למחט יש שני צדדים, צד אחד חד וצד אחד יש חור שבו אפשר להכניס את החוט. אם נשבר אחד משני הצדדים, **נעשה כאינו כלי**, זה נהיה כמו **דבר שאינו כלי**, אין מטלטלין אותו.

אבל להפך כן, **ואם הוא גולם**, כלומר, כשעדיין היה כלי והפך לגולם. אבל מוסיף גולם, **ועודנו לא נקוב**, משהו שנמצא באמצע להיות כלי, **מותר לטלטלו**, מוצאים מזה סיבה למה מותר כן.

דיון: למה גולם עדיף על מחט שבורה?

דובר 2:

מה? זה כאילו נעשה יותר גרוע. כלומר, הגולם כן שימושי, כי את הגולם הולכים עוד לסיים, ובינתיים אפשר להשתמש בו למשהו אחר. וכשזה שבור, זורקים אותו, זה כבר לא כלי יותר.

דובר 1:

אפשר עדיין להשתמש בו ל-ליטול בה את הקוץ. אפשר להשתמש בו כאבן.

דובר 2:

לא, לא אבן. אבן לא משתמשים לקוץ. הלו, צריך להיות דבר חד.

דובר 1:

שאל נא, תסביר לי. המחט היא משהו קטן, היא נעשה לתפור בה. אבל אם אני רוצה אני יכול להשתמש בה כפינצטה, נכון? ואם היא שבורה, אני יכול עדיין להשתמש בה כפינצטה, אמת? רק כלי. אבל כשהיא מעולם לא היתה, היא עדיין גולמית, נכון? עדיין לא עשו חוד או חור, זה משהו שלב בעבודה שצריך לעשות, אז גם עדיין לא כלי, למה מותר להשתמש בה?

תירוץ: כלל בתורת כלי – שבור לעומת באמצע הדרך

דובר 2:

אני חושב, קודם כל, ההלכה צריך ללמוד יותר כללית. הרמב"ם אומר כאן שכל הכלים האלה נאמר רק כל עוד זה כלי. אבל משהו שנשבר, למשל, מחט שנשבר ממנה חלק, שמאז מסתכלים עליה כבר לא ככלי, אפילו מצאת שימוש לה, כמו שאדם מצא שימוש באבן, זה לא הופך אותה לכלי. למה שנעשה לא כלי נעשה לא כלי.

מה שאין כן דבר שבדרך להיות כלי, העתיד שלו להיות כלי, הואיל ומצאת עכשיו איזה שימוש שבשבילך זה כבר עכשיו כלי, זה נקרא כלי. כלומר, הדבר, המחט אינה משהו שזורקים, שומרים אותה כי הולכים לסיים לעשות כלי. ולאדם שני שאין לו קוץ זה לא כלי, אבל זה הולך להיות כלי, ולא אתו אדם זה כבר עכשיו כלי כי הוא מוצא שימוש לו, בשבילו זה נקרא כבר כלי.

אבל כשזה כלי לשעבר, לא אומרים שכיון שבשבילך זה בטל בדעתך, זה דבר שזורקים. אבל כאן שזה הולך עוד להיות כלי...

בן שמונה חי, ילד שנולד בחודש השמיני, כבר היתה ההלכה, שבזמנם של חז"ל ראו על זה כאדם שאין לו סיכוי לחיות, **הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו**, הוא גם לא כלי, אבל הוא גם לא נקרא אדם. אדם מותר כן, אדם הוא... מה זה אדם, כלי שמלאכתו להיות? אדם הוא אדם! אבל בן שמונה... אנחנו מסתכלים על ההלכה, אבל לבן שמונה אין דין כאדם חי, **ואסור לטלטלו**. זה נקרא מה שכלי אחד, או שאנשים אחרים יכולים לעשות אותו מוקצה מצדו, אבל דבר שאינו ראוי לכלום. זה דבר שאינו כלי, כך אומר הרמב"ם. הרמב"ם מבלבל דבר שהוא כלום, זה לא כלי. כן.

טלטול שלא לצורך תשימושי – שימוש בכלי למטרה אחרת

אומר הרמב"ם כן: **מותר לטלטל כלי, אפילו שלא לצורך תשימושי**. יש חומרא... יש חומרא, שיטה שמותר רק להשתמש בכלי לדבר הספציפי שלשמו נוצר. ככוס היה מותר רק לשתות בו. כן, הוא מדבר על כלי שמלאכתו להיות עכשיו. אתה אומר שכלי מותר רק להשתמש למה שנעשה, צלחת דווקא לאכול וכוס דווקא לשתות.

אבל אומר הרמב"ם, לא, **מטלטלין את הכלי אפילו שלא לצורך תשימושי, אלא לעשות בו מלאכה שלא נעשה לשמש בה**, אפילו לעשות מלאכה שלא לשמה נוצר הכלי.

דוגמאות מהמשניות

כיצד? נוטל אדם קורדום לפצוע בו אגוזים. כמו שאמרת קודם, מותר להשתמש בפטיש לפצוע בו אגוזים, אפילו אם זה סוג פטיש שלא נעשה לאגוזים. שם זה כלי שמלאכתו לאיסור, מותר להשתמש לדבר היתר. **קורדום לחתוך בו דבילה**, מותר להשתמש במסור שנעשה, בדרך כלל זה איסור להשתמש לבנייה, אבל מותר להשתמש אם רוצים להשתמש לאוכל.

קורדום זה גרון, או? קורדום לחתוך בו, מה זה קורדום? חופרים בו? לא. בקיצור, זה איזה כלי, אבל... זה את חדה, כן. חשבתי תמיד שקורדום זה כמו גרון, אבל זה לא הגיוני. איך חותכים בקורדום? אתה לחתוך את הדבילה? אני לא יודע. לא, קורדום לחתוך בו. קורדום נעשה, בעיקר גם מסור שמבקעים בו עצים. כך הוא מביא מהמשניות. אוקיי, מה הסוד של לחתוך בו, לא יודע. בכל אופן.

מגירה, מגירה זה גם איזה סוג מסור, **לגור בו את הגבינה**, לחתוך גבינה קשה. **מרגריפה**, אני חושב שמרגריפה זה את, **לגרוף בו את הגרוגרות**, לשים עליו גרוגרות. **הרחת**, מה זה רחת? זה מזלג, המזלג שמשתמשים לתבואה, **נותן עליו חילק לקטן**, להשתמש כתרוד לקטן. מבין? אם אין מזלג אחר, משתמשים במזלג הענק.

כוש וקרקר, הם סוגי מחטים גדולות כמו שמשתמשים באריגה, כלי שמלאכתו לאיסור של אריגה, **לדקור בו**, לתחוב בו משהו שמותר כן לתחוב. **מחט של סקאים**, מחט שאנשים שתופרים שק משתמשים, **לפתוח בו את הדלת**, לפתוח דלת. לשבור את המנעול, מה זה אומר? לפצח מנעול. לפצח מנעול, אם מותר בשבת, כן. **ומכתשת לשבת עליה**, מותר להשתמש במכתשת, דבר שקודם אמרנו שנעשה לטחון בו, מותר להשתמש אם זה כלי גדול לשבת עליו.

העיקרון: כלי נעשה לשימוש

אז הוא אומר כאן שגם כלי שמלאכתו להיות וגם כלי שמלאכתו לאיסור מותר להשתמש לכל תשימושי שהוא תשימושי של היתר, שמשתמשים בכלי כמו כלי אבל למטרה אחרת. כן.

זה דבר מעניין, כי אנחנו היינו יכולים לחשוב שלהשתמש בכלי למשהו שלא נעשה לו זה אותו דבר כמו להשתמש באבן. כי, כן, שניהם, הנה כבר יש כלי, הוא רוצה עכשיו להשתמש באבן כדי לתת עליו לאכול. אז פטיש אתה כן יכול לתת עליו לאכול, כי זה כלי. להחליף משימוש אחד לאחר מותר, אבל משהו שבכלל אינו תשימושי להשתמש, זה אסור.

פעם שזה כלי, פעם שזה כלי זה משהו שנעשה בשבילך להשתמש. בדיוק איזה דבר להשתמש זה כבר פרט, אבל פעם שזה כלי זה משהו שנעשה להשתמש.

עכשיו הולכים ללמוד שלישיית... כבר למדנו שלוש קטגוריות: מלאכתו להיתר, מלאכתו לאיסור, ומשהו שאינו כלי. ועכשיו הולכים ללמוד עוד סוג כלי.

אומר הרמב"ם כך: **כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחת דמיו, שמקפיד שיהיה שווה פחות, כגון כלים המוקצים לסחורה, כלים שהם מוקצים. מוקצה פירושו מופרד, כן? לשון קצה, בקצה. משהו ששמו בקצה, כן? הייתי אומר הניחו בצד. הוקצה לסחורה, שהניחו בצד למכירה. ומשהו ששמים בצד למכירה לא רוצה האדם שישתמשו, שיישאר יפה, שיישאר מוכן לסחורה.**

או כלים היקרים ביותר שמקפיד עליהם שלא יתפסלו, שמקפיד שלא יתקלקלו. אסור לטלטלן בשבת, וזהו הנקרא מוקצה מחמת חסרון כס. סוגים כאלה של דברים אסור לטלטל בשבת בכלל, לא כמו כלי שמלאכתו לאיסור שמותר רק לדבר השלישי, לצורך עצמו, אסור. כלי כזה אסור בכלל. וזהו הנקרא, זה מה שנקרא בגמרא מוקצה, זה מוקצה, אדם מקצה אותו משימוש, מלהסתכל עליו כמשהו שהוא משתמש, מחמת חסרון כס, כי זה הולך להזיק לו את הכסף.

דוגמאות למוקצה מחמת חסרון כס

דובר 2:

כגון, הוא מביא מה למשל זה, המיצר הגדול, גרון גדול. ויסוד של מחרשה, איזה מסמר מיוחד שמשמשים במחרשה שחורשים את השדה. וסכין של טבחים, וחרב של אשכפים, סכין שהשוחט משתמש, או סכין שעושה עור משתמש. אשכפים הם אנשים שעושים נעליים, סנדלרים, כן. וחרב של חרשים, והסכין שחרשים, מי שעושה חרש עץ, חותך העץ, האדם שעושה נגרות, נגר, אה, נגר. לא, נגר זה מי שהוא שולחני. אוקיי, חרשים פירושו חרש עץ וחרש אבן, מי שעובד עם עץ. וקורנס של בשמים, הפטיש שנעשה לדפוק בשמים. וקישוטין, שכל הדברים האלה משתמשים רק לעבודה.

דיון: למה כל הדוגמאות הן כלי שמלאכתו לאיסור?

דובר 1:

תרגום לעברית

אני סבור שצריך להוסיף כאן, מוקצה מחמת חסרון כס הוא גם חישב דברים שהם כלי שמלאכתו לאיסור והם מוקצה מחמת חסרון כס, ממילא אף פעם לא משתמשים בהם לא לאיסור. כן, כלי שמלאכתו להיתר הוא לא חישב. גביע זהב משתמשים בו לשתות, מותר להשתמש לשתות. או ספר יקר שהוא בן אלף שנה ששוכב באוצר, זה ספר, אם רוצים ללמוד בו, יודעים, נניח שהגיע לאדם חשוב, סביר שילמד בו. אבל כלי שמלאכתו לאיסור, לאיסור אסור להשתמש בו כי זה אסור. למשהו אחר לעולם לא ישתמשו בו כי חוסכים אותו.

דובר 2:

אז זה לא מוקצה? אפילו לצורך דבר המותר? אפילו לצורך דבר המותר הוא בכל מקרה לא ילך, אם אתה אומר שהוא עדיין מקפיד עליו. לא, אפילו הוא היה רוצה בשבת, אסור לו. יש לו יד בזה, הוא מבטל את המוקצה שלו מדעתו. זה לא שהוא מתיר לעצמו.

דובר 1:

אבל אסור לטלטל מתכוון בעיקר לצורך גופו, בסדר, לצורך גופו, לצורך מקומו. אבל כאן יש חלות, אין שום דרך להשתמש בזה.

דובר 2:

בסדר.

דובר 1:

אז להשתמש מותר כן. אסור לטלטל מתכוון כשזה לא לאיסור. מה אני מתכוון? הוא רוצה לומר לפי מה שהתבאר מקודם, בקשר לכלי שמלאכתו לאיסור, דבר היתר, לתת לאכול לילד על הקרניים. היו לנו הקרניים לאכול

דיון: האם גולם דומה לאבן?

דובר 1:

אגב, כבר נכנסה מילה על אבן לא זורקים, אבל זה נעשה להישאר אבן. לא הגיע שזורקים אותו. אז את זה אני לא מבין. למה הגולם דומה לאבן? כי הולכים לעשות... אם יש לי אבן, אם יש לי גולם כלי עץ, זה משהו אחר מאבן שהולכים ממנו לעשות מחר הכל למה שיש לי שימוש לו? אני חושב ...

דובר 2:

אין הלכה שגולם נקרא גולם? גולם אינו משהו שבכלל לא נעשה לכלי. זה כבר חצי כלי. את החזות כבר סיימו, אבל עדיין לא סיימו את החצי השני. אז אם אין צורך בו זה נקרא גולם, אבל אם יש צורך בו זה נקרא כבר כלי. כל גולם שבעולם, כל דבר שחתיכת עץ שכבר עשו אותה, זו חתיכת עץ, טו ביי פור, זו לא חתיכת עץ, אבל עדיין לא עשו אותה לכלי, מותר גם לשאת אם יש לי משהו שאני יכול לעשות איתו?

דובר 1:

צריך לדעת מתי דבר מקבל שם כלי. יכול להיות שמחט שאין לה עדיין נקב נקראת כבר שם כלי. ויכול להיות העץ שאתה אומר... מה היה יותר גרוע? אם מחט בלי נקב היא בכל זאת כלי, אז כשהיא נשברת היא עדיין כלי. כי המחט בדרך להישאר כלי. היא כבר נעשתה כלי, היא הולכת להמשיך להיות כלי. אתה צריך לעשות לי איזו הלכה שאתה רוצה לחדש. הלכה אחת היא שכלים שבורים נעשים יותר גרועים מכלים שמעולם לא היו כלים. אני לא יודע למה, אבל ככל שיותר שבור אי אפשר להשתמש בו, וככל שפחות שבור אפשר כן להשתמש בו. אז אתה מוצא שימוש לו לא עוזר. אז אני חסר משהו. או שיש לך הלכה אחרת... אומרים דבר כזה שזה הולך להיות כלי שזה עומד להיות כלי, I don't think שיש לזה שייכות.

ראיה מגמרא שבת: מחט בלי נקב היא כלי לקוצים

דובר 2:

כי הגמרא במסכת שבת אומרת שכשמכינים מחטים כאלה, לפעמים מחליט שלא צריך לעשות את הנקב, זה טוב, אפשר להשאיר כך, זה כלי לקוצים. כך אומרת הגמרא במסכת שבת. כלומר, ברגע שהאדם מוצא, "אה, יש לי כאן קוץ, מושלם," הוא לקח את המחט, וזו היתה לכתחילה יכולת כזו.

דובר 1:

אני מדבר איתך הלאה לפי מה זה קוץ, כן? טוב מאוד. אבל הגולם, כי סתם זה כלי שמלאכתו לאיסור, אבל הגולם כלי, גולם מחט, הוא בעצם כן כלי. זה לא שאני חושב הרבה שזה גולם, אלא אתה אומר לי מהגמרא, אני לא רואה, למה אני לא מוצא את החלק הזה? אתה אומר לי מהגמרא שזה אחרת, כי הסוג הזה של דבר כן, זה אמת שבדיקו תכננו את זה לעשות למחט, אבל בעצם זה כן שביר, משבר אותו. למה הגמרא אומרת את זה למה? כי אדם מתיישב שזה טוב לקוץ. צריך למצוא את הגמראות האחרות שמדברות, הייתי אומר שזה אחרת ממה שהוא מציג. אוקיי, אני מבין מה אתה מדבר.

למה הרמב"ם מביא את הפרט של מחט?

דובר 2:

מעניין שהרמב"ם אומר את זה בדרך זו, הוא לא אומר את זה יותר בלשון כללית, שכל כלי שנפסל מלהיות כלי... כבר למדנו את ההלכה. הרמב"ם לא אומר כללים, הרמב"ם אומר רק פרט. אבל כאן בפרק הזה הוא מדבר כן קצת בלשונות כלליות, הוא אומר "כל כלי שמלאכתו להיתר", "כל כלי שמלאכתו לאיסור", הוא נותן גדרים. ולא אחד אחד כלי. אבל המחט, למה הוא רוצה לומר את הדבר הזה? שפעם שנעשה בטל מתורת כלי, לא אומרים שזה נשאר לעולם כלי. כן, זה אולי פשוט. אולי החידוש הוא כי כאן אצל המחט יש אופן שזה כן גולם, יש חידוש.

הלכה ט: מוקצה מחמת חסרון כס — קטגוריה רביעית

דובר 2:

ממילא, אפילו אם בנר אפשר לעשות, נניח דבר המותר, אבל זה לא הפך למותר כי כשהגיע שבת זה היה מוקצה. זה הונח בצד מעצמו. זה הונח בצד. למה זה נופל? כן. ורואים כאן גם אוטומטית שהאש או המעות הם משהו שאין שום דרך להשתמש בהם בשבת. הפירוש, למשל, הוא לא היה אומר שמעות אפשר להשתמש בהם לנגב את האף. כי זה היה כמו מוקצה מחמת חסרון כוונה. ממילא, לא רק שזה אסור, אלא גם הכלי שהוא מונח עליו הפך גם כן לאסור.

דיון: מה פירוש "מוקצה מחמת איסור"?

דובר 1:

מה הפירוש שזה מוקצה מחמת איסור? כי הוא לא היה רשאי לגעת בנר בשבת. כי אסור לו לגעת בנר בשבת שזה מוקצה. אה, למה לא לגעת בנר בשבת? כי זה יכבה? לא. הם מדברים עכשיו על המוקצה עצמו, והם אומרים שזה מוקצה כי זה מוקצה. זה דבר צדדי. לא, לכאורה נר יש איסור של מכבה או של מבעיר להיות עסוק עם נר בשבת. שוב, רב, לא צריך לומר, אבל ככה זה נראה. אני לא מסכים. הם כן למדו, הם למדו, הם לא פתחו כאן דלת מול הנר. אבל אני חושב שמישהו היה מאוד נכון, הוא הבין שהדרך שלו היא יותר נכונה, אין איסור לגעת בדבר האסור. אני חושב, מבין אתה אני אומר, לגמרי בפני עצמו מוקצה מחמת איסור. אבל חכה, זה הפך למוקצה מחמת האיסור. נראה לי שיש דברים שאדם חושב עליהם. כשאדם מדליק נר, הוא לא מתכנן להשתמש בשבת. מחמת איסור לא מתכוון לאיסור שהוא איסור הטלתו. איסור מתכוון לאיסור ההדלקה, או איסור השימוש, משהו כזה. ואותו דבר במעות, I don't know.

הקושיא של כלי שמלאכתו לאיסור

צריך להבין, כי בעצם כל כלי שמלאכתו לאיסור אולי הדבר מוקצה מדעתו, כי זה רק עשוי לאיסור. צריך לדעת מה נר או מעות כל כך שונה מכל דבר שמלאכתו לאיסור. מה פירוש שמלאכתו לאיסור? לעשות מלאכות איתו? מה האיסור מדרבנן? איזה איסור זה?

דובר 2:

כן, מעות זה כמו... זה לא כלי. זה איסור מדרבנן.

דובר 1:

בסדר, בסדר, בסדר. ואיזה איסור? זה איסור דרבנן? חייב להיות משהו אחר פה. אני חושב שמעות זה אולי כמו גם אסור בכיס. לעולם לא משתמשים למשהו אחר מלבד מעות. אף אחד לא משתמש במעות לנגב את האף. ממילא זה נשאר מוקצה רק לדבר האחד שמשתמשים בו, כמו שזה איסור. זה כלי שמלאכתו לאיסור, לא רק מיוחד לאיסור. יש גם עליו אפשרות להשתמש להיתר. ממילא מותר להשתמש בו. זה לא כמו דבר שלעולם לא משתמשים בו להיתר, כמו נר שתמיד משתמשים לו... מה זה מלאכת איסור בשבת. כל כסף משתמשים, מה זה מסחר בשבת, לא רק הוא עצמו אסור, אלא גם הכלי שהוא מונח עליו. את זה אני מבין. את הרמה האחרונה של ההלכה אני מבין, אבל הרמה הראשונה חסר כאן משהו, אני לא ברור. מעות זה כלי שמלאכתו לאיסור? כלי שמלאכתו לאיסור מותר להשתמש למשהו אחר.

דובר 2:

נכון, את זה אני אומר. מותר כן לנגב עם חתיכת כסף בשבת אם רוצים, אמת?

דובר 1:

והם עדיין לא היה להם. יכול להיות שכסף זה מחוסר כוונה, או לעשות כמו... כסף זה הכיס, אבל זה לא דבר שמניחים בצד. זה לא נהרס אם מנגבים איתו, נניח. אבל זה לא נהרס, על כל פנים. צריך עוד לחשוב. משהו חסר כאן.

בסיס לדבר האסור – השולחן והמנורה

דובר 1:

בסדר, אבל עכשיו לצד עצם ההלכה, שמהשולחן שעליו המעות, נכון? לא המעות עצמם, נכון? הנר, אחר כך המנורה שהנר עליה, והשולחן שעליו

בהם אגוזים. אותם קרניים, כי משתמשים בהם לפעמים שם. אה, נכון, כן, אני מסכים.

דיון בסברא: מה הופך מוקצה מחמת חסרון כוונה לחמור יותר?

דובר 2:

אי אפשר לומר שכל כלי שמלאכתו לאיסור יש גם בו שלפעמים מלאכתו להיתר. אבל כמו כלי שמלאכתו לאיסור שלעולם לא משתמשים בו למשהו אחר. כי הנקודה כאן היא שזה מוקצה. עד עכשיו לא אמרתי את המילה מוקצה. אה, אולי אמרתי את המילה מוקצה. כי מוקצה פירושו, הדברים, כשמגיע שבת, נראה, הוא מקצה מדעתו. זה יוצא מה... הוא ילך, כמו שאתה אומר, כי הוא לעולם לא ישתמש בזה, כי זה לא דבר שבת, הוא לא ישתמש בזה, ולכן זה אסור. לא כמו הדברים הקודמים שהם אחרת.

דובר 1:

אולי אמרתי קצת אחרת. זה כלי שמלאכתו לאיסור שהוא מוקצה מכל דבר אחר מלבד התשמיש הרגיל. נכון, זה... נכון, האיסור שלו הוא לא בגלל כלי שמלאכתו לאיסור. האיסור הוא כי כל תשמיש אחר ויתר עליו, כי חוסך אותו, ממילא נשאר כלי שמלאכתו לאיסור שאסור לנו להשתמש בו.

דובר 2:

אה, אתה אפילו לא יכול לומר כך, כי זה לא שזה נשאר כלי שמלאכתו לאיסור, זה נשאר מוקצה, כי זה גם סוג של מוקצה. אתה מתלבט כאילו כי... מה אם הוא רוצה להשתמש בדבר לצורך עצמו? אז זה לא מוקצה. תעשה שזה לא מוקצה. זה הונח בצד. מוקצה פירושו הונח בצד. מוקצה פירושו הונח בצד. מוקצה פירושו הונח בצד. מגיע שבת, מניחים את זה בצד. יכול להיות שהולכים עם זה אם מקובל שהדבר...

מוקצה מחמת איסור – נר, מנורה, שולחן שעליו מעות, וכלים שנשברו

מוקצה מחמת איסור – שיטת הרמב"ם

דובר 1:

מוקצה פירושו הונח בצד. מוקצה פירושו שזה הונח בצד. מגיע שבת, מניחים את זה בצד, זה הונח בצד. יכול להיות שהולכים עם זה... אם כבר קיבלתי שהדבר... צריך לדעת את זה, השאלה של הנ"ל...

אז זה כבר הונח בצד. אתה מדבר על משהו שלא הונח בצד, כבר מתחילה השאלה. השאלה היא למה זה הונח בצד? זה הונח בצד כי זה חסרון כוונה. בסדר.

המהלך השיטתי של הרמב"ם במוקצה

הרמב"ם, מעניין, יש לו מהלך מאוד ברור. הוא מונה את הדברים שאינם מוקצה, וזה כולל לך תלישה ולך תלתה והכנה מיום חול על יום טוב וכל הדברים האלה. והוא מונה את סוגי המוקצה. מעניין. כלומר, הדברים שלא משתמשים בהם, אבן, זה לא בגלל שזה מוקצה, אלא כי זה כלום, זה לא. כלומר, המוקצה הוא בגלל החשיבות לא משתמשים בו. אבן לא משתמשים בה להיפך, בגלל חוסר החשיבות.

הלכה י: כל כלי שהוקצה מחמת איסור

עוד, אומר הרמב"ם, **כל כלי שהוקצה מחמת איסור**, כל כלי שהפך להיות מופרד מהאדם, הפך למוקצה, הונח בצד, בגלל איסור **אסור לטלטלו**, **כגון**, הוא מסביר, **נר שהדליקו בו בשבת**, נר שהדליקו בשבת, **או המנורה שהיה הנר עליה**, או המנורה שהיה עליה הנר, **או שולחן שהיו עליו המעות**. **אפילו שכבה הנר או שנפלו המעות**, **אסור לטלטלו**, אסור לטלטל אותם. למה? **שכל כלי שהיה אסור לטלטלו בין השמשות**, דבר שאסור היה לטלטלו בין השמשות, **נאסר לטלטלו כל השבת כולה**, אסור לטלטלו כל השבת, **אף על פי שהלך הדבר שגרם לו איסור**, אפילו הדבר שגרם לאיסור כבר אינו.

כלומר, כל עוד היה שם נר, אסור היה להשתמש בו בכל אופן. אסור היה להשתמש בו אפילו לדבר שמלאכתו להיתר למשל. אסור היה, כי להזיז נר יש שמא יכבה, או שזה דבר שאסור להשתמש בו, או שכסף אסור להזיז.

הכסף. אז... כן?

דובר 2:

כן. אפילו זה כבה ואחר כך נפל, הדבר הפך לאסור בכל מקרה, נכון?

דובר 1:

אני חושב שהכלי שמלאכתו לאיסור באופן זה, למשל דבר שהחזיקו באמצע טחינה כשהגיע שבת, זה אותו דבר כמו נר שהדליקו בו בשבת. כי בשעה שהגיע שבת זה היה משהו שאסור... מבין אתה את השאלה שלי?

דובר 2:

הצ'י. הייתי שואל משהו שכל דבר שהכין במחשבה ששבת לא יהיה ראוי להשתמש בו.

דובר 1:

אתה אומר לא, אבל הוא חושב שאם יקרה דבר המותר ויכול להשתמש בו. אם כך, מה שונה ממעות או דברים אחרים? נכון, אז משהו יש something more going on here. אפילו שכבה, הוא לומד עוד דבר. כלומר, בסיס לדבר האסור, נכון? זה השלב הבא, הרמה הבאה. נכון?

דובר 2:

כן. כי הוא חושב אפילו כן. אפילו שכבה הנר, אז הדבר שעליו הונח דבר האסור ערב שבת, בער אש ערב שבת, אפילו שכבה הנר שאין עליו מעות, כבר כבה הנר, שהכסף כבר לא מונח שם, אסור לטלטל את הכלי. למה? שכל כלי שהיה אסור לטלטל בין השמשות, נאסר לטלטל כל השבת. כל דבר שאסור היה לטלטלו בין השמשות, כי בין השמשות היה לו נר, היו לו מעות, הפך לאסור לכל השבת. אפילו הלך דבר שגרם לו איסור, אפילו הדבר שגרם לאיסור הלך, אבל נשאר, הוא התייחד עם זה ערב שבת, ממילא נשאר אסור.

חומרת מוקצה מחמת איסור

דובר 1:

אז אסור לטלטלו לאיזה ענין, הוא מתכוון לומר אפילו... בכל אופן. מה פירוש בכל אופן? אפילו לדבר המותר, השולחן לאכול עליו. אבל מה עם האופנים האחרים שמותר אפילו כלי שמלאכתו להיתר?

דובר 2:

אבל הוא אומר שזה יותר חמור מכלי שמלאכתו לאיסור, זה בדיוק מה שהוא אומר כאן. שזה הופך כמו מוקצה מחמת חסרון כיס, זה הופך כמו הדברים. הוא לא אומר בבירור... הוא אומר "אסור לטלטל" מתכוון על כל האופנים בכלל לא.

דובר 1:

בסדר.

הלכה יא: מוקצה מחמת מיאוס

דובר 1:

אבל כלי שמיוחד למאוס, זה... זה מוקצה מחמת מיאוס, זה הונח בצד. אבל זה לא דבר רע כמו כשאדם מניח בצד... נר זה בצד לכל השבת, זה סתם דבר המאוס, הוא מניח אותו בצד. לא כל כך רע.

סיכום של שלוש הקטגוריות מוקצה

דובר 1:

אז בינתיים היו לנו מלאכתו להיתר, שמותר לעשות הכל; מלאכתו לאיסור, שמותר לעשות הכל חוץ מלצורך גופו של כלי, לצורך עצמו של כלי, ואפשר לעשות אותו אותה הלכה כמו כלי שמלאכתו לאיסור, זו הקטגוריה השנייה; והקטגוריה השלישית שאסור לעשות כלום היא או אבן, דבר שאינו כלי, או דבר שהוא כלי אבל זה מוקצה מחמת חסרון כיס, או דבר שהוא מוקצה מחמת איסור. הקטגוריה השלישית, שאסור להשתמש בכלל.

הלכה יב: כלים שנשברו – שבריהן ניטלין

דובר 1:

יפה מאוד. עכשיו נלמד הלכה חדשה על כלי שנשבר בשבת וחלקים מסוימים מהכלי אפשר להשתמש בהם לדברים אחרים. כך, כל הכלים הניטלין בשבת, כלים שמותר להשתמש בהם בשבת, שנשברו דלתותיהן, שהדלתות שלהם נשברו, כגון דלתות תיבה ומגדל, ארון גדול, מותר להזיז ארון בשבת, אין בעיה כי זה מאוד כבד, נפלו ממנו הדלתות, אין הבדל מתי זה נפל, בין שנשברו בשבת בין שנשברו קודם השבת, מותר לטלטל אותן דלתות. לא כמו שראינו קודם שדלת של בית, הגמרא אמרה שמותר להשתמש בה כל עוד היא הייתה בבית, ברגע שהיא נפלה היא לא כלי, אבל דלת של כלי בטלה לכלי, אם הכלי נקרא מלאכתו להיתר נקרא גם הכלי מלאכתו להיתר.

וכן כל הכלים הניטלין בשבת שנשברו, או שהכלי נשבר, נשבר בשבת, בין ערב שבת, שבריהן ניטלין, מותר להשתמש בחתיכות השבורות שלו.

דיון: הקושיא של מחט שנשברה

דובר 1:

אבל כאן אני רוצה להבין איך זה מסתדר עם המחט שנשברה. שם המחט עשתה קטגוריה נוספת, כאן מדברים על הדבר, על כלי שנשבר. והוא שיהיו עושין מעין מלאכה, זה רק אם זה עושה עוד איזו מלאכה. מעין מלאכה פירושו כעין מלאכתו שעשה להיתר כולה?

דובר 2:

לא, הגמרא אומרת מעין מלאכתו או מעין מלאכה.

דובר 1:

בסדר, אז אולי אותה... הוא רואה שזה לא ראוי למלאכה כלל. אבל למה הוא עשה שיחה נוספת על המחט, אם הוא אומר את זה כאן בבירור? ועוד אותה מחט הוא יותר מחמיר. הוא אומר שאפילו אפשר כן להשתמש בה, אפשר ממש להשתמש בה להוציא את הקוץ, אבל אסור, כי זה הופך לכלי.

אולי זה אחרת, שמחט נראית לגמרי ככלי, אבל זה הופך לכלי. הוא רואה שזה עושה מלאכה.

שיעור בהלכות שבת: טלטול כלים שנשברו, כיסוי כלים, וטלטול על ידי דבר אחר

הלכה יב: כלים שנשברו – מעין מלאכה

דובר 1: לא, הגמרא אומרת מעין מלאכתו או מעין מלאכה. אה. בסדר, אז אולי אותה... נראה שזה לא ראוי למלאכה כלל. אבל למה הוא עשה שיחה נוספת על המחט? אם הוא אומר את זה כאן בבירור... עוד יותר, אותה מחט הוא יותר מחמיר. הוא אומר שאפילו אפשר עוד להשתמש בה להוציא את הקוץ, אבל אסור לך, כי זה הופך לכלי. אולי זה אחרת שמחט הופכת לגמרי לכלי? הוא אומר שזה הופך לגמרי לכלי? בוא נראה, בוא נלמד את הקטע, אולי אוכל לחשוב על מהלך.

וכן כל הכלים המטלטלין בשבת שנשברו, אם הכלים יכולין לעשות בהן מעין מלאכתן, מותר. כיצד? שברי עריבה, שהשבר עדיין ראוי לכסות בו את פי החבית, כמו שכבר ראינו כמה פעמים, שהיו נוהגים כך, לשבור חתיכת חרס ולהשתמש לדברים. שברי זכוכית, לכסות בהם את פי הפך, וכן כל כיוצא בזה, זה נשאר עוד כלי. זה כבר לא עושה את הכלי המקורי, זה הפך עכשיו לכלי לכסות בו את פי הפך. אבל אם אינן ראויין למלאכה כלל, אז זה כבר לא נקרא כלי, ואסור לטלטלן, כמו דבר שאינו כלי.

דיון: חילוק בין מחט ושברי עריבה

דובר 1: אז אני חושב שהמחט היא, כלומר לא שזה... כי האדם מצא שהוא יכול עכשיו להשתמש בה לקוץ, זה לא הופך אותה לכלי. הדברים כאן, יש סדר כזה שחתיכת חרס שבורה מניחים בצד, החרסים השבורים שמשמשים בהם למיני כלים, לדברים שצריך לסתום בקבוק וכן הלאה. אבל מחט שאין לה באמת שימוש, ואה, הוא יכול עכשיו להשתמש בה לקוץ, זה לא הופך אותה לכלי.

דובר 1: **כיסוי התנור**, שאינו... אפילו יש בית אחיזה. כיסוי התנור כן קל יותר, כי זה כיסוי פשוט. לכאורה, אף על פי שתנור כן קל יותר, זה דבר המחובר לארץ, שנמצא במקום אחד, לא כמו חבית שמניחים בדרך. **מותר לטלטלו**. הלאה? אמם, כן, עוד קצת.

הלכה יד-טו: טלטול על ידי דבר אחר

דובר 1: בסדר, אומר הרמב"ם כך, הרמב"ם הולך לומר כאן איזה סוג היתר איך מותר להזיז דברים שבדרך כלל אסור להזיז. אומר הוא כך, **שני דברים**, יש שני דברים, **אחד אסור לטלטלו ואחד מותר לטלטלו**, והיו **סמוכין זה לזה**, אחד ליד השני, **או זה על זה**, אחד מעל השני, **או זה בזה**, אחד מוכנס בתוך השני, **באופן שבזמן שמטלטל האחד מהן מטלטל השני**, ואי אפשר להזיז אחד בלי השני. אם כן, **אם היה צריך לדבר שמותר לטלטלו**, אם הסיבה שהוא משתמש, שהוא מזיז כאן דברים היא כי הוא רוצה לגעת בדבר שמותר לטלטל, **מטלטלו**, מותר לו להזיז. הוא לא צריך לחשוש שכשהוא מזיז מוזז הדבר האסור, **אף על פי שהדבר האסור מיטלטל עמו**, מוזז יחד איתו. **אבל אם היה צריך לדבר האסור**, מה שהוא רוצה כאן, הוא רוצה להזיז את הדבר האסור, לא עוזר שזה מונח ליד דבר המותר. **לא יטלטלנו אפילו עוסק בדבר המותר**.

דוגמאות: פגה בתבן, חררה על גחלים

דובר 1: **כיצד?** הוא מסביר. **פגה** פרי צעיר, שהוא אוכל פגה, איזה פרי שעדיין לא מספיק בשל, שומרים אותו בתבן כדי שיסיים להבשיל. ותבן הוא דבר שאינו כלי, הוא דבר שהוא מוקצה מחמת גופו, אבל הוא רוצה לאכול את הפגה. או מקרה אחר, **חררה**, עוגה, **שהונחה על גבי גחלים**, שהגחלים מוקצה, אש, שלהבת, מוקצה, אבל החררה מותרת. אם כן, הוא רוצה לאכול את הפגה, הוא רוצה לאכול את העוגה, או שהוא רוצה לאכול את הפרי.

תא חזי, מותר לקחת כיסוי קרקע, שכבר למדנו קודם שמותר, זה כלי שמלאכתו לאיסור שמותר להשתמש בו להכניס דברים, **ונוטלן**, הוא לוקח את הפגה, **אף על פי שהתבן והגחלים נעים עמהם בשעת נטילה**, אפילו זה זו בשעה שהוא לוקח מותר.

לפת וצנונות הטמונים בעפר

דובר 1: **וכן לפת וצנונות**, ירקות שקבורים באדמה, כמו תפוחי אדמה, גזר, **שהטמונים באפר**, המוקצה הוא חלק מגולה, וחלק מהחסה, סליחה, לא מדברים כאן כמו כשזה גדל, כי אז יש חשש תולש, מדברים כאן כששמרו אותו, שיישאר טרי, כמו הפגה **שהטמונים**, כן, **באפר**, לא באור, זה מונח באדמה וזה שומר על זה קר, בכל מקרה.

המוקצה שחלקו מגולה, זאת אומרת כשזה מכוסה, כשזה מכוסה אפשר שצריך ממש לגעת באדמה, זו תולדה שלא היה מותר. מאחר שאנחנו מגלים, **נוטלן בשבת בעודן שלם**, מותר לו לאחוז בשבת בעלים, **ואף על פי שהעפר נע ונד**, אפילו שהעפר זו.

הערה: נטילה פירושה אפילו נגיעה

דובר 1: זה מעניין, כאן רואים מאוד ברור שנטילה לא פירושה ממש נשיאה, כי כשהרמב"ם אמר בהקדמה שהוא הולך לדבר על נשיאת דברים, זה אומר גם אפילו רק לגעת קצת בדברים, עשו לא פלוג כזה, אפילו נגיעה. או סתם נגיעה.

דובר 2: אבל מותר לככר או תינוק אגב עפר או אגב הקורה, כן, יש ילד מונח על קורה, או שאתה אומר להיפך, אבל אתה רוצה להשתמש בקורה. אם הוא רוצה להשתמש בזה עם תינוק. תינוק לא עוזר שהארגז בתוך... האלעזר קורא תינוק. למה? כי הוא הופך לדבר. בסדר.

דובר 1: אז בוא נמשיך, מה מותר לטלטל על ידי דבר אחר. כי מותר לטלטל, למשל מאור הגמרות שנאסף מסביב, יש כאן אולי דבר דומה, כשילד מחזיק דבר מוקצה והאבא רוצה להרים את ילדו. זה כבר קצת אחרת, כי כשהוא מרים את הילד הוא אוטומטית מרים את הדבר שהילד מחזיק. אבל בכל זאת זה נקרא טלטול מן הצד.

דובר 2: טלטול על ידי דבר אחר.

נכון? כך צריך לומר, אני רק חושב, אולי אתה דוחה איזה סוד אחר שלא גילינו. זה משמע.

דובר 2: כן.

דובר 1: יפה מאוד.

הלכה יג: כיסויי הכלים

דובר 1: בסדר. עוד הלכה. אומר הרמב"ם הלאה, **"כל כיסויי הכלים ניטלין בשבת, והוא שיש תורת כלי עליהם"**, שהמכסה נקרא גם כלי. אבל אם המכסה לא נקרא כלי, לא. והוא מסביר, **"או שיהיו מחוברים"**. לא שסתם דבר שאתה משתמש בו למכסה, זה המשמעות. הוא אומר שדבר שהיה קשור, אפשר אולי להסביר את הסימנים שמראים שזה מכסה.

תרגום לעברית

דובר 2: יהיה, כי הרי הוא אומר שבריי זכויות לחסום בהן פי הפח.

דובר 1: כן, זה כיסוי הכלי. אבל לא כאן. אולי כשזה לא נחשב עדיין ככלי זה הפקר. בוא נראה, **כיצד? היה כלי מחובר לקרקע, כגון חבית שיש לה מינוי בארץ**, חבית שמחוברת לאדמה, שהיא קבורה באדמה, **אם כן: אם יש לכיסוי שלה בית אחיזה**, המכסה שמכסה את החבית, אם יש לו בית אחיזה, **מטלטלין אותה**, כי בית האחיזה הופך אותו לכלי. **ואם לאו**, כמו שראינו אצל הספוג שבית אחיזה הופך אותו לכלי. **ואם לאו**, אם אין לו מכסה, **אין מטלטלין אותה**, כי החבית לא נקראת עוד כלי, החבית נקראת... לא החבית, כיסוי החבית.

דיון: מדוע חבית הטמונה בארץ שונה?

דובר 2: אבל מה הקשר לכך שהחבית טמונה בארץ? האם זה מפורש? הוא לא אומר סתם חבית.

דובר 1: אני לא יודע, משהו הוא משהו אחר. אני חושב שהמגיד משנה אומר שזו בעצם גזירה. לגבי המלך חבית, המכסה של חבית, הרי זה כלי. זה המכסה של חבית. אבל הכניסו את החבית לאדמה, אז אם אין... החבית כבר לא נקראת כלי, היא כבר נקראת מחובר לקרקע. רואים את זה ומחמירים כי בכיסוי הקרקע, שאכן אינו כלי, כך הדין, ומשווים את זה לזה.

קושיא: סתירה בין תורת כלי ושברי זכויות

דובר 1: הרמב"ם אומר זאת אפילו, פרק הרמב"ם **כיסויי הכלים מותר לטלטלן שיש תורת כלי עליהם**. זה ממש פלא, כי הוא אומר זאת מיד אחרי **שברי זכויות לחסום בהן פי הפח וכו'**. ויש לזה תורת כלי. אבל השבר, תורת הכלי לא מתכוונת לכלי, היא מתכוונת לכיסוי, נכון? בית האחיזה, זה מה שהוא אמר. בית האחיזה הופך את הכיסוי לדין כיסוי. לפני כן זה סתם חתיכת עץ, זה לא כיסוי, אי אפשר להשתמש בזה. כי כלי, כי זה לא כלי, כמו שאמרנו שזה לא כלי. זו הסתירה האחרונה לחבית.

אפילו מניחים אותו על גבי חבית, כל עוד זה לא נראה ככלי, זה נשאר אסור. וזה הטעם למה אנחנו לא עונים על זה, כי חשבנו שבטלה דעתו אצל כל אדם. ואתה יכול לומר לי כך, כשיש חבית שמזיזים אותה, מזיזים את החבית עם זה, פשוט שזה דבר שמשמשים בו. בסדר? משהו כזה.

כיסויי קרקעות

דובר 1: בחיים, כיסוי הקרקעות. כשיש משהו שמכסה חור באדמה, **כגון בורות וחריצים**, ומניחים על זה כיסוי, **אסור לטלטל את הכיסוי שלהם**, אלא אם כן יש בית אחיזה. אולי כי אז זה הופך כחלק מהבניין, אולי כי הכלי... לא, כיסוי הקרקעות זה... אני אומר לך דבר טוב, זה מובן, כי בכלל אין כאן כלי, אבל הכלי מחובר לקרקע. זה כל כך דומה. בוא נניח מכאן. אבל יש לך חור, כיסית את החור עם איזה קרש. אבל זה קרש, זה כמו חלק מהרצפה. זה לא... אבל כאן זה מובן, יש בית אחיזה, זה עשוי להרמה. כאן זה מובן יותר מאשר אצל החבית. בסדר. זו החבית, לא סתם חבית, חבית שקבורה בארץ, כמו שנאמר.

כיסוי התנור

לומר משהו שהוא חשוב. פשוט הוא, זה פירושו כסף. אתה רוצה לדעת על פנינה גם? אכן האם זה גם שווה פנינה. אונדפסט, יש שאמרים דינר, זה משהו חשוב. ופירושו חשוב? סתם, כי תינוק לא משחק עם מטבעות, רואד ומשחק עם דינר. כמו מדבי. אבל עם ביעסט, אהא. אוקיי, בסתם בכלל בזמן המשנה היו בסתם רוב המטבעות, והכסף היה מטבעות, כדי שויפסו כבר היו עם נייר וכסף כך עומד. אין לי נייר, ובימוד זה מביא החוצה, אבל זה סטור דינג. ודבר לא היה דבר אחר.

אבן שסותמת חור בכלי

ואנחנו יודעים כבר שהאבנים עשויות למלא חורים, והחביות, והכלכלה. אבל השתר מנקב שלב הכניס אבן לכסות את הסל הפתוח, לעשות את החור בסל, והאבן הופכת כמו קיר, היא הופכת לחלק מהכלכלה.

הדין של כלכלה מלאה פירות עם אבן

כמו שלמדנו בהלכות חמץ, היתה לנו הלכה כזו, שמישהו יש לו... כן שם זה העיקר, כאן יש לי כזיתים במקום אחד, מקום שיש בו חור, וכל דבר שמכניסים, הופך לחלק מהכלכלה. כן... היתה הכלכלה מלאה פירות, מה קורה כך, יש כאן סל מלא פירות? איפה אבל מגעים בפירות, יש גם שם אבן. אם כן, זו השאלה האם מותר לשאת את הכלכלה, לשאת את הסל עם האבן, כשהולכים לשאת, הולכים גם לשאת דבר אסור.

אם כן, **אם הפירות רכים**, אם הם פירות רכים, שלא יוכלו לאכול כראוי, זה לא עושה מלוכלך. **נוטל אותה כמו שהיא**, יקח את הכלכלה כמו שהיא, והוא צריך לשאת אותה ממקום למקום ישא אותה. למה הוא לא צריך לעשות? למה? כי לכאורה היה יכול לומר, אתן לך עצה, שפוך את הסל שלך, אחר כך האבן נשפכה, ואחר כך החזר לתוך הסל את הפירות לבד. אז זה... כך היא אכן ההלכה, הוא לא אומר זאת מאוד ברור, אבל כך ההלכה.

הטעם: במקום הפסד לא גזרו

סטאטש כך, כשיש עצה מעשית שלא תצטרך לשאת איסור יחד עם ההיתר שלך, בוודאי שלמה תשא את האיסור? אתה יכול למצוא דרך להוציא אותו. אומר הוא, אז לא תהיה לך ברירה, כי תקח את הכלכלה פירות רכים, ולמשל להוציא אחד בכל פעם ולהניח במקום נקי ולהחזיר, זה כבר טירחה גדולה, וזה לא חייבו אותו. שמע מינה, הוא יזרוק את הפירות, תנפץ בקרקע, שזה נעשה מלוכלך, ובמקום הפסד לא גזרו. במקום הפסד לא גזרו.

דין: מהו הגדר של "במקום הפסד"

הוא מפסיד את סל הענבים שלו. לא, אבל מדברים באופן שהוא לא יכול לעשות זאת באופן אחר. סטאטש אפילו רך, הרי מדברים באופן שהוא לא יכול. כן, אבל אני מתכוון השאלה שלי האם אומרים שהוא לא צריך להטריח את עצמו על זה, כמו כשהוא יכול לשפוך על הרצפה בבת אחת, בסדר, נעשה טוסם, אי אפשר. אבל לא אומרים לו שיוציא אחד בכל פעם ויעבוד קשה, שלוקח לו שם עשר דקות. אני לא יודע, צריך לחשוב איפה. אבל מדברים ממש כשזה לא שייך.

במקום הפסד לא גזרו – המשך

במקום הפסד לא גזרו. מה זה הטירחא שאפשר לדבר עליה? איזו טירחה? אין לו, הוא לא יכול לשפוך. מדברים באופן שאין לו. אבל אם יש לו כן, הוא יכול להניח על השולחן. אחד בכל פעם, לא לשפוך, אלא להוציא. הסיבה היא כי זה רך מאוד, זה מתקלקל מהשפכה. עד השולחן צריך לטלטל אותו. לא צריך לטלטל אותו. הרי מדברים שזה מונח בצד. אם זה מונח לכתחילה ליד השולחן, והוא הדין. מדברים באופן שהוא לא יכול, אתה אומר. לא, אני מתקשה שאתה אומר שלא צריך לטלטל. זה טלטול. הטלטול הוא הדבר. יש אופן שהוא יכול להביא קלקול גדול. להעביר אחד בכל פעם ואחר כך לשפוך, זה ייקח לו שעה המשחק. צריך לדעת, יש כאן... מלבד ההפסק יש כאן גם ענין שאנחנו רוצים להטריח אותו קצת. זה לא מובן מאוד ברור, אבל... אוקיי.

אחד הדברים הוא כל מיני דברים של מקרים מאוד מפורטים שהגמרא בדרמן מביאה, כמו שאנחנו מדברים כל הזמן. אתה רוצה למצוא כללים ומבינים שזה נאמר באופן שעושה סנס, אבל... כן, זה כבר מאוד טוב.

דובר 1: טלטול על ידי דבר אחר, כן.

הלכה טז: נוטל אדם את בנו

דובר 1: נוטל אדם את בנו שיש לו אבן בידו. אפילו הילד מחזיק אבן. אבל יכול להיות ילד שלא רוצה שהאבא ירים אותו? כל ילד הוא כזה אמת. לא, אבל אני אומר מהלשון, הרבה פעמים הלשון של חז"ל היא כאילו... הלשון מביאה למה הם חיפשו את ההיתר, אבל כאן אין איזה היתר נוסף, מותר כמו שמותר כל על ידי דבר אחר, מובן? כמו ההלכה הקודמת היתה, סמוכין זה על זה, אוחו בזה וזה עולה עמו, כאן זה גם כן כך הילד. אז הילד לא צריך היתר גדול יותר מירקות עם חול.

דין: מדוע הלשון "נוטל אדם את בנו"?

דובר 1: מהלשון זה קצת משמע כך, אבל זה לא כך, הוא רק רוצה לומר את החידוש של הדבר השני, אם לפי דינר, החומרא הוא רוצה לומר. אבל אם הילד מחזיק בידו כסף, יש איסור. יכול להיות שזה יותר חמור, כי קודם מדברים שהוא לוקח דבר אחד והדבר השני מוזז ממילא אגב, אבל כאן אתה ממש מרים את הדברים. על זה יש מה לומר שצריך לבוא לגוי שהוא תינוק שיש לגוי מסוכן שלא מרימים אותו. תינוק, אני מתכוון לומר שיש צורך גדול שחז"ל הקילו, נבך, הילד.

דובר 2: כן, יש הרבה, ומדברים גם על אופן שאי אפשר להוציא ולומר לילד, או לתת מכה להוציא מהילד. עוזר בינתיים, זה תינוק.

דובר 1: כן, הילד תקוע עם ה—

טלטול מוקצה: ילד עם אבן, כלכלה עם פירות, ובסיס לדבר האסור

ילד שמחזיק אבן – היתר מחשש חולי

על זה יש מה לומר שצריך לבוא לגויים, שתינוק שיש לגויים מסוכן, לא מרימים אותו. זה מסוכן? תינוק, אני מתכוון לומר שיש צורך גדול שחז"ל הקילו, נבך, הילד.

כן, זה דבר מעניין, כי מדברים גם שאי אפשר להוציא ולומר לילד, או לתת מכה להוציא מהילד. עוזר אצל תינוק כזה? כן, הילד תקוע עם שלו... חז"ל גם אמרו שהאבן לא יכולה להיות כמו צעצוע הילד, שהוא מוקצה מחמת גופו. אם זו איזו אבן שהילד ייחד, וזו אבן הדובי שלו, כן, כמו שלמישהו יש בובה, זה גם מותר. פשוט הוא מחזיק אבן. מותר להרים אותו כי זה נקרא טלטול מן הצד. אתה אומר שזה אפילו יותר מטלטול מן הצד, כי טלטול מן הצד פירושו שלוקחים את המאור ובא עם קצת חול. כאן הוא מחזיק ממש דבר, זה מחזיק את החול. כאן מרימים את זה.

פירוש המגיד משנה: חשש חולי

כך אומר המגיד משנה. המגיד משנה טוען שמקילים בגלל עניין הגויים, והוא קורא לזה חשש חולי. אני חושב שכאן רואים מאוד ברור שחשש חולי מהגמרא יכול להתכוון לילד, לתינוק, צריך להרים אותו. זה לא שראו שתינוק יהיה חולה כי לא הרימו אותו. אולי חשש חולי לא פירושו שהילד יהיה חולה, אבל בכללות, אם הולכים לומר שאבא לא ירים את ילדיו, הנושא של הרמת ילד הוא נושא שקשור לחולי. הייתי חושב אולי שזה חולי, אבל חשבתי שזה מספיק אי-אנושיות, שאבא לא ירים את בנו.

הדין של דינר – ראייה שזה לא ממש חשש חולי

כן, אבל אני אומר, תראה, החלק הבא הוא "לאו לדינר". אם זה היה אפילו חשש חולי, זה לא היה שייך. זה רק דבר ששייך בו מציאות של חולי. אצל ילד, חולי לא במקרה. אבל בדינר החמירו. בדינר, אם ילד מחזיק בידו כסף, אז אסור לאבא להרים את הילד. למה? כי "שמא יפול הדינר ויטלנו האב בידו". דינר הוא דבר יקר, דבר חשוב. כמו שלמדנו לגבי עצמות של מתים כמה פעמים, שדבר חשוב חוששים שיקחו אותו, הולכים להרים אותו. זה לגבי איסור טלטול. זה קיין דינר פירושו דווקא דינר, אבל למשל ילד מחזיק קוואדר בידו, אבל הוא לא יכול להרים קוואדר. מחזיקים מאה.

דין: מהו הגדר של "דינר"?

וסתם תמוה, האם דינר פעם יהיה טוב? אני לא יודע, אני חושב שדינר פירושו כשזה כסף, כי כסף הוא דבר שהוא דעתא דאינשי, או שהוא מתכוון

כי אם לא היה מותר עוד לצורך גופו, לצורך מקומו היה צריך להיות מותר. אלא בסיס לדבר האסור נעשה מוקצה חמור, זה נעשה כמו הדבר האסור, רואים את זה כמו האבן שעליו מונח. כמו האבן, כן. אם האבן... חידוש, זה נעשה ממש אפילו כשהאבן כבר לא מונחת שם, מקבל את הדין של האבן, זה נעשה מוקצה חמור. אפשר לשמוע.

אבן שבקריוה – אבן בכלי פירות

הלאה, **אבן שבקריוה**. קריוה היא סוג של פרי, שאני חושב שזה מלון, אחרי שמוציאים את כל הפרי מהמלון או מהקנטלופ, יש לו דבר קשה שאפשר להשתמש בו ככלי. אבל יש, כשרוצים לשאוב מים ממנו, זה יצוף על פני המים, על פני השטח של המים. אז כדי שישקע ושאפשר יהיה לשאוב, שמים בפנים אבן שתעשה כבד, כדי שאפשר יהיה להשתמש בזה ככלי לשאוב.

אז כך, **אם ממלאין בה ואינה נופלת**, אם האבן מונחת, האדם עשה את זה כמו מקצועי, הוא הניח את האבן באופן שלא תיפול, **הרי היא כמידתה של קריוה**, האבן נחשבת כחלק מהפרי שעשו ממנו כלי, **ומטלטלין אותה. ואם לאו**, אבל אם זה מונח כך באופן זמני וצריך להתעסק עם האבן כל פעם, **אין מטלטלין בה**, כי לא רואים שהאבן בטלה לכלי, והוא לא רשאי לטלטל.

טוב מאוד.

בגד שאבדה בו אבדה – בגד על קנה

בגד שאבדה בו אבדה, הוא תלה בגד, הוא שם בגד על קנה, על חתיכת עץ, על ענף, whatever, קש. לא כלי. הלאה כל ההלכות האלה מדברים... שהקנה עצמו אינו כלי, כן, זה כלי אחר שאסור לטלטל. אז אפילו כשהוא ירד לקחת את הבגד, הקנה יזוז קצת, מותר, כי זה דרך אחר, כמו שאמרנו שמותר. הוא לא מתכוון לזוז את הקנה.

פירות שאסור לאכלן – טבל ומעשר

אז אנחנו הולכים ללמוד עוד הלכות מוקצה. אומר הרמב"ם כן: למדנו שאסור בשבת לתת מעשר. לעשר ולהפריש תרומה. אז כך, **פירות שאסור לאכלן**, כגון **פירות שאינן מעושרים**, פירות שאסור באכילה כי זה לא מעושר, זה טבל, או אפילו זה עדיין טבל מדרבנן, אפילו חיוב המעשר הוא מדרבנן, אלא מדרבנן עדיין חייב.

למשל, מה? דמאי.

אבל דמאי הוא אמר שמותר לקחת בשבת.

לא, אלא לצורך גדול. מה היתה ההלכה עם לעשר...

אתה מתכוון הולכים עכשיו לומר את הדין של דמאי כאן בסיפא?

אני מדבר על מעשר מדרבנן.

אהא. מה זה מעשר מדרבנן? פירות מסוימים שהם ספק.

זאת אומרת, אילו דברים?

אה, מה שהם רק מדרבנן צריך תרומה. או **מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו**, או שלא לקחו מעשר ראשון, צריך עדיין לקחת תרומת מעשר. או **פירות שהם תרומה טמאה**, אסור לאכול כי זה תרומה טמאה. או **פירות שאינם ראויים לאכילה**, שהם **מעשר שני והקדש שלא נפדו כהלכה**, אסור לטלטלן כי זה לא ראוי לאכילה, אז זה גם אסור לטלטל. זה לא כלי, והדבר היחיד שזה ראוי הוא לאכול, ואין אוכלים את זה, אז זה כמו אבן שאין מה לעשות איתו.

הסוגים האלה אסור באכילה כמו לא מעושר מדרבנן וכדומה.

דמאי – ראוי לעניים

אבל דמאי, אגב זה גם משהו שצריך עדיין לעשר מדרבנן, כי אנחנו רואים את זה כספק מעושר, אבל הואיל ויש דין בדמאי שעניי העיר אוכלים, אפשר לתת את זה לעניים וללויים.

מעשר שני שלא הוסיף חומש

"והייב במעשר שני והקדש שפדאן, אף על פי שלא הוסיף חומש, הרי אלו פדויים." זה כן נפדה, אלא שזה לא היה לגמרי כהלכתו.

חבית ששכח אבן על פיה – שכחה אינה בסיס

חבית ששכח אבן על פיה... יש לו חבית, יין חדש, אבל הוא הניח אבן על פי החבית למה, הוא שכח. הוא... מטה על צידה, אם רצה, אפשר להטות קצת את החבית, ולהטות על הצד כך שהאבן תיפול, ואז אפשר יהיה לקחת יין. הוא אומר שהחבית לא נקראת עכשיו בסיס לדבר האסור, בגלל השכחה. הסיבה היא שזה מוקצה כי הוא לא יכול לפתוח את החבית, שתהיה פתוחה. דבר שאינו חשוב, בכלל לא מובן. אגב, אין לו עכשיו תועלת לכסות את החבית. יש לו איזו תועלת עכשיו. זה לא עוזר. כי מותר לטלטל אותו בזמן, בעיקרון. להטות את החבית על הצד. כי הוא אומר שהסיבה היא השכחה. כשהוא שם את זה שם, זה נאסר, כי הוא שם את זה. אבל זה שכחה. לא היה בדעתו שהאבן תהיה שם בשבת. אוקיי.

כשמטה על צידה אינו אפשרי

מה קורה כשהוא לא יכול לתת לה נפילה על ידי הטיה על הצד? כי אם יוסר באופן החבית, זה מונח בין חביות אחרות. ואם זה ייפול, זה ייפול על חביות אחרות. או שזה יעשה נזק. האם מותר לו להרים מקום על מקום אחר ולתת עליה, האם מותר לו לשאת רק כמה שצריך. האם יקח את החבית וישא אותה לפינה... אה, זה מעניין.

הכלל: צריך לעשות כמה שפחות טלטול

במטה על צידה באופן אחר, אומרים כך, שזה לא ממש בטל דבר ושלא צריך בכלל לעשות ולהטות. קצת מותר להטות מספיק כדי להפיל את האבן, כי יש צורך בכך. אבל ממש לשאת מותר רק כשיש צורך גדול יותר, שאין שום עצה. כשאין העצה של מטה על צידה, אז אז יותר. אז יותר שהוא מותר להרים ולשאת למקום שהוא יכול להפיל, ושם להפיל. כי כשהסיבה אינה שכחה, זה בכלל לא עושה בסיס לדבר האסור. אלא גמרא אומרת על בסיס לדבר האסור מותר לעשות קצת.

שוב, אנחנו מנסים לעשות כללים, ואני חושב שזה ידע מעשי. צריך לעשות כמה שפחות טלטול של דברים האסורים בטלטול. אם אי אפשר, מחפשים דרך. זה מאוד מעשי, זה לא מתחיל מהלכות, מבין מה אני אומר? מדברים על המעשה, לא על המוסר השכל של המעשה. כן.

מעות על הכר – שכחה מול הניח

מביאים דבר דומה, שיש לי **מעות על הכר**, מישוהו השאיר כסף על הכרית שלו, כדי שיוכל לחלום חלומות מתוקים. **וצריך לכר**, הוא צריך עכשיו לישון על הכרית, **מעור את הכר והן נופלות**, שינער אותה. ולכתחילה לא ישא אותה ממש, אלא ינער. **אבל אם צריך למקום הכר**, אבל אם לא יעזור הניעור, כי למשל זה יהיה מונח על ה... שם הוא צריך לישון. כשהכר מונח סתם כך, נותנים לה טלטול למטה, ואחר כך שוכבים במקום אחר, לא שם שהכסף מונח. אבל אם הוא יצטרך את המקום, **נוטל את הכר**, מותר לו לקחת את הכר עם המעות, ולנער את המעות במקום אחר.

כשהניח בכונה – בסיס לדבר האסור

כל זה הוא בשכחה. **אבל המניח מעות על הכר**, הוא הניח את זה כי הוא רצה שזה יהיה שם, הרי זה **מרבח הפצים**, הרי אלו אסורים לטלטלן. מי אסור לטלטל? האם אפילו המעות כבר לא שם, אסור לטלטל את הכר, או שהחפץ עצמו נעשה דבר האסור? כתוב בנוסח אחר בסיס לדבר האסור.

חילוק בין חבית (שכחה) לכר (הניח)

אני חושב שהסיבה שאמרת קודם היא, כשהחבית עצמה מותרת, אין זה בסיס לדבר האסור, יש לו רק בעיה שיש שם אבן, אז אומרים שיעשה כמה שפחות, כי למעשה הוא מזיז את האבן על ידי דבר אחר. אבל כשהוא הונח דווקא, כל החפץ, זה לא על ידי דבר אחר, זה ממש מוקצה חדש. מה זה בסיס לדבר האסור? מה זה מוקצה? אבל צריך להבין, בסיס לדבר האסור נעשה חמור כמו כלי שמלאכתו לאיסור, נעשה האיסור של האבן עצמה, זה נעשה כמו מוקצה מחמת איסור.

הלכות מוקצה: בסיס לדבר האסור, פירות אסורים, ותרומה

בסיס לדבר האסור – המשך

את הדבר שהוא צריך, רק את הטהורה הראויה לאכול, הוא יקה רק את הכשרה וההיא תהיה בטלה. ולתחילה לא מבטלים את שניהם.

לצורך מקום הכלי

ומה קורה כשצריך למקום הכלי? אם צריך את מקום הכלי, **בין שהטהורה למעלה בין שהיא למטה**, צריך להיות לכל אחד.

למה זה?

זה יוצא כמו בכר. כמו בכר, כשאינן את הברירה, כשאי אפשר... הניעור... אני חושב אם נוער פשוט זה שופכים את זה, או שזה משהו... צריך לתת לזה איזה טלטול? כי אתה לא רוצה לגעת, צריך אפילו לבטל לתחילה רק עם איזה טלטול? לא ברור.

או אולי נוער הכלי זה פשוט דרך לומר לשפוך כלי?

בכל מקרה, קודם היה כתוב מטה על צדו והן נופלות. האם זו אותה הלכה? זה שונה. כי למה תפיל את... ההלכה הקודמת אותה הלכה היתה... כי אתה לא רוצה לגעת באבן עצמה.

ההלכה הקודמת אותה הלכה היתה כשדיברו על התאנים שלמעלה, עם הפירות שיש בהם אבן, שגם היה כתוב שמנער את הכלי. ובכל זאת... ההלכה הדומה, זו כל אותה הלכה. התרומה לא שונה מדבר אחר שאי אפשר לטלטל. זו בעיקרון אותה הלכה. אם אפשר, זה דבר יבש, צריך לשפוך. אם אי אפשר, מותר לטלטל. אם אפשר כן, אבל זה... צריך את המקום, אי אפשר לשפוך, הלאה מותר.

אוקיי, הלאה.

מרבך – אבנים שרוצים להשתמש בהם לשיבה

אנחנו הולכים ללמוד איך דברים כן נעשים כלי שרוצים להשתמש בהם. דבר שבכלל לא עשוי לעשות איתו כלום, אבל הוא משתמש בו כן, מתי זה נעשה כלי? זה מה שהוא אומר.

מרבך או **מדבך**, אני לא יודע בדיוק איך אומרים את המילה, אבל שניהם מכוונים לערימה של אבנים שנערמה כדי שאפשר יהיה לשיבת עליה. **שחשב עליהם ביום**, הוא חשב ביום שכאן היה מקום טוב ללמוד שבת אחר הצהריים. שבת אחר הצהריים היה המנהג שלא לומדים לבד, הולכים ולומדים ביחד. צריך להיות ערימה גדולה של אבנים, ספסל גדול של אבנים.

אז **אם לימדם**, לימדם זה כבר לומדים. אם הוא הכין, נכון, אם הוא כבר עשה את האבנים ללימדם, הוא כבר הכין יפה **לימדם**, כמו **מלמד הבקר**, הדבר שמחזיק את הבקר ישר, **מותר לישב עליהם למחר**, מותר לשיבת עליהם כי הכין את זה לפני שבת.

זאת אומרת, המחשבה לבדה לא עוזרת. אם הוא עשה איזו מעשה, הוא הכין את זה יפה. מותר, **ואם לאו אסור**, המחשבה לא עושה אבן לכלי.

חרייות של דקל – עצים של דקל

אותו דבר, **חרייות של דקל**, עצים של דקל, **שגדדן**, הוא אסף אותם, גדוד, כן, הוא עשה אותם לערימה אחת. **לעצים**, הוא אמר לעצמו להשתמש לעצים, לעצי הסקה, לעשות מה? הולכים לעשות עם זה משהו, הוא עשה מהעצים. כן, להשתמש לאש. **ונמלך עליהם מערב שבת לשיבה**, אם זה לעצים זה מוקצה. הוא רואה ערימת עצים, הוא נמלך, אה, זה היה טוב לשיבת עליו. **מותר לטלטלן**, מותר לטלטל אותם אחרי שנמלך.

זאת אומרת, על זה לא כתוב שהוא צריך להכין אותם.

אחרת, אולי כי חרייות הדקלים הם כן יותר ראויים.

לא, אני אומר, כאן כתוב שהוא אסף אותם, הוא כבר עשה את הלימוד, אותו דבר כמו לימוד הוא עשה גדודים, אבל הוא עשה את זה לשם להשתמש לאש. אבל מדברים אולי, וזה כבר מונח מסודר, יכול להיות אז כמו המעשה הקודמת עם המעשה הנוכחית.

מוקצה: קש על המטה, קופה של עפר, ומבטל כלי מהיכנו

קש על המטה

מה זה לא כהלכתך?

לא כמו המקרה הקודם שזה ממש לא היה כהלכתך, שזה לא נפדה טוב. אלא לא עשו את המצווה, ההידור, לשים חומש. יש חיוב להוסיף חומש לכסף. זה לא מעכב, כי אפשר כבר לאכול את זה. להוסיף חומש למעשר שני. אם לא עשו את זה, אפילו החכמים אומרים שכל עוד לא שמת את החומש, לכתחילה לא תאכל את זה, או אני יודע, זה קנס, אבל זה כן מותר לטלטל. זה מעשר שני והקדש שלא הורידו חומש.

הנקודה היא שזה מותר באכילה. זו הסיבה. מזה עומד כמו דמאי, שהוא ראוי לאכילה.

לא, דמאי הוא חידוש שאינו ראוי לך אבל זה ראוי לאחר.

אבל את זה אתה יכול, אם אתה מותר לאכול את זה. לכתחילה צריך לעשות את זה, ואפילו לא עושים את זה, אפשר כבר לאכול. זה לא מעכב.

אה, הוא אומר שפירות מעשר שני שלא נתנו את החומש זה גם שהבעלים אסורים לאכול, אבל אחר מותר לאכול. זה ממש כמו דמאי, שאינו ראוי לו אבל זה ראוי לאחר.

טוב מאוד.

תרומה – ישראל מטלטל

הולכים ללמוד הלאה את אותה שאלה, דבר שאתה לא מותר לאכול אבל אחר מותר לאכול. **"מטלטלין ישראל את התרומה אף על פי שאינו ראוי לו"**, אפילו הכהן צריך לבוא לאסוף, אבל זה לא מוקצה, כי אתה לא אוכל את זה מסיבה. זה כמו מישוהו שאלרגי לחלבי, לא נעשה חלבי מוקצה בשבילו, כי זה ראוי לאנשים אחרים.

תרומה טמאה עם הטהורה

"מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין, משום אוכל הנאכל לכהן."

עוד הלכה, מה שאמרנו שתרומה טמאה אסור לטלטל כי זה מוקצה, זה רק כשרוצים להחזיק את התרומה הטמאה לבדה. אבל כשזה מונח יחד עם תרומה טהורה, או שזה מונח יחד עם חולין, מותר להעלותו, כי בכלל הוזה לא היו מתירים את הטלטול על ידי דבר אחר. כמו האבנים...

במה דברים אמורים? אני לא אומר עכשיו. מה קורה כשהתרומה הטמאה מונחת בתרומה הטהורה? יהיו ההלכות הדומות למה שלמדנו עכשיו?

שמה?

שמותר לזוז אותם בכלי אחד.

במה דברים אמורים – בשעה שהטהורה למטה

במה דברים אמורים? בשעה שהטהורה למטה. צריך גם לקחת את... צריך לקחת את כל הסל, את כל הסל.

למה?

כי הטהורה מונחת למטה, ואתה לא יכול לדחוף ולהזיז.

איפה יש אש?

ואני נותן לזה נפילה החוצה.

איפה אבל מדברים על פירות כאלה שאי אפשר לזרוק, כמו שלמדנו קודם?

איפה פירות שהם מהקרקעות?

אם תזרוק, שמא ינוז, אם יזרקו את זה מהכלי, יפסדו, יהיה נזק. ממילא צריך לקחת את זה עם הלא כשרה, עם התרומה הטמאה, כדי שאפשר יהיה לקחת את האחרת.

אגוזים ושקדים – נוער הכלי

אבל אם היו אגוזים ושקדים וכיוצא בהן, אבל אם הם דברים שאינם רטובים, שלא נקלים וכיוצא בהם, אגוזים קשים, אין את ההיתר, כי **נוער הכלי**, הוא יכול אז לעשות את הדבר של לזרוק את הכלי, ואז הוא יוריד רק

דובר 1: זה עושה הרבה מאוד סנס. זה סותר רוחני. סותר פירושו שאתה עושה כלי לא ראוי לתשמישו. אתה עושה כלי לא ראוי לתשמישו. אתה עושה אותו לא ראוי לתשמישו על ידי ההלכה. אז? ההלכה היא אמיתית. מזה אפשר ללמוד מוסר. על השולחן לא ראוי כי ההלכה לא מתירה לאכול. נכון. כן. אם למשל מישוה אסר, בסדר, זה נקרא היזק שאינו ניכר, למשל בהלכה היה לחם תלמיד כלב של חבריו וכדומה. אבל יש אנשים שהם חושבים שאם הם מורידים את האחר בכך שהם עושים את האחר אסור, זה משהו יותר טוב. זה סותר דרבנן.

בכל מקרה, זה טוב. אסור לבטל כלי מהיכנו מפני שהיא כסותר. מעניין שהרמב"ם לא אמר את זה בסוגיא דרבנן של סותר, הוא אומר את זה כאן. אני מבין שיש לזה קשר לכאן, אבל זה מעניין. הרמב"ם פתח את זה.

ראשונים אחרים: דין באיסור טלטול

דובר 1: דרך אגב, ראשונים אחרים אומרים שמבטל כלי מהיכנו הוא דין באיסור טלטול. אני לא יודע, משמע שזה שייך לאיסור טלטול. הוא מביא שרש"י אומר אולי טעם אחר, שזה דומה למלאכה, שזה כלאחר בונה. אבל זה אותה רעיון, זה הענין של סותר. רש"י אומר גם שפעם אחת זה סותר, פעם אחת זה בונה. אבל אותה רעיון היא דומה. טוב מאוד.

דיון: למה זה כתוב כאן ולא בסותר?

דובר 2: מאוד מסביר. דרך אגב, מה ששאלת, כולי עלמא הרמב"ם אפשר לשים בסותר. קודם כל, אבל מזל לא היינו לעולם מסיימים ללמוד שם. כן. שנית, אבל ההלכה שהוא הולך לומר לנו לא היה לנו כבר בעצם בהדלקת הנרות בשבת?

דובר 1: קצת, חלקים. אמת. יש דברים שכתובים כמעט פעמיים ברמב"ם. בשבת כתובים הרבה דברים כתובים יותר מפעם אחת.

גם, דרך אגב, כל ההלכות שלמדנו בהתחלה, כל ההלכות של דברים שאסור לעשותן מערב שבת, הם בעצם סוגים במלאכות. הוא לא שם את זה במלאכה עצמה, הוא שם את זה לפני כן ברשימה שלו של דברים שאסור לעשות מערב שבת, זוכר? בורא כירה, אותו אזור. אז הרמב"ם לא לגמרי שם הכל ב"ט מלאכות. הוא היה יכול לשים שהייה והטמנה בתבשיל, אבל הוא לא שם, הוא שם את זה בקטגוריה הקודמת שלו.

אני מבין למה הוא אומר את זה כאן, כי הסיבה שזה אסור היא בגלל איסור מוקצה. רק כי החכמים עשו איסור טלטול, אז זה נעשה ענין של סתירה. זה מעניין. אבל הייתי אומר עוד, אולי כל דבר שהרמב"ם מצא מקום אחר לשים, הוא היה שם במקום אחר. כל השבועות של המלאכות הם רק דברים שאין שום מקום אחר לשים.

דובר 2: אז הייתה לי בעיה לומר שהחכמים אסרו טלטול, ואחר כך הם אסרו אפילו משהו שגורם לטלטול, וזה היה נראה כמו גזירה לגזירה. אבל לומר שנשברה כוסו זה יותר קרוב.

דובר 1: אני מתכוון כמו שהרב אמר כאן שכל טלטול הוא סייג להוצאה, אז אפשר לשים הכל שם. אבל אני לא רואה שהרמב"ם מדיד שהכל יהיה תחת אותה רשימה. אתה רואה שכל הסוגיא הגדולה של שהייה והטמנה, עם שמא יחתה, עם כל ההלכות שלמדנו שם, זה גדול מדי לשים כמילה אחת בבישול. זה בא בדיוק טוב מאוד, אבל הרמב"ם עושה שהכל לשים במקום אחר. כשפעם אחת זה נעשה סוגיא בפני עצמה זה לא הולך עם כל הכללים, אפילו אם זה יהיה על היתר בגלל סותר, אבל כאן באה הלכה של מה שצריך לעשות מקום. כאן מונח הרבה חול. זה עדיין לא נעשה מותר עם זה שמכניסים אותו לקופה, אלא עם מאוד ברור הניח שכן.

דובר 2: כן, אבל זה מוקצה מחמת איסור גם הנר אחרי שזה נשפך, זה נשאר, כן, כי זה היה בסיס לדבר האסור.

דובר 1: ממילא, עכשיו כשהוא שם תחת הכלי בשבת...

הלכות שבת: בסיס לדבר האסור, מבטל כלי מהיכנו, וגרף של רעי

הלכה כג: אין נותנין כלי תחת הנר לקבל שמן

רמב"ם: זרק קש על המטה, לא ינערנו בידו, אלא מנער בגופו. ואם היה מאכל בהמה, מותר לטלטלו. וכן אם היו עליו כרים וכסתות — מנער בידו, נעשה כמי שישן עליו מערב יום טוב.

דובר 1: כמו טלטול על ידי שינוי, אז זה לא דבר אחר, אבל זה בגופו. בגופו יותר קל.

הלכות שבת: בסיס לדבר האסור, מבטל כלי מהיכנו, וגרף של רעי

ואם היה מאכל בהמה, אז זה בכלל לא מוקצה, ומותר לטלטלו. וכן אם היו עליו כרים וכסתות, בהם... על מה? על הקש? נכון, זה פשט כמו ישן. אומר הרמב"ם, "מנער בידו". אז זה נעשה כמו מיטתו. רואים את הקש שמונח שם ל... אז הוא רשאי לזוז אותו עם צעקתו, "נעשה כמו ישן עליו מערב יום טוב". אז זה נקרא ממש כמו מיטתו, והקש הוא חלק ממנה. המיטה עצמה הייתה עשויה מקש. זה לא נראה כמו לכלוך שמונח שם, אלא רואים את זה כמשהו שצריך לכסות עם המיטה.

כלומר, הקושיא היא עוד דבר כזה שדומה לחררות של דקל. לפעמים מביאים את זה, יכול להיות שלושה עד, לפעמים זה סתם כלום, לא יודע מה עושים עם זה. לפעמים הביאו את זה למאכל בהמה, ולפעמים הביאו את זה למיטה. אם הביאו את זה למיטה, אז מותר להזיז אותו. דווקא כי הוא לא מניח אותו עכשיו, אין הבדל, אבל זה כבר נעשה כמי שייחדו, כי הוא ייחד אותו שהוא רוצה להשתמש בו למיטה, או לחלק מכלי או משהו.

קופה של עפר

רמב"ם: המכניס קופה של עפר לביתו, אם ייחד לו קרן זווית מערב שבת, מטלטלן בשבת.

דובר 1: הוא מכניס לבית קופה של עפר. זה לא הולך כל כך טוב. אנשים היו בבית שלהם פינה של ערימת עצים להסקה, אבנים לצרכים, עפר לדברים אחרים. אז יש, אם ייחד לו קרן זווית מערב שבת, מה הוא רוצה לעשות עם הקופה? הוא רוצה עם העפר, הוא רוצה לכסות לכלוך. כן, מה שלא יהיה. זה כבר מוכן. אם ייחד לו קרן זווית מערב שבת, אם הוא הכין מקום, אז זה נקרא לא יותר עפר שאינו ראוי, זה נקרא כמו חומרי בית, כי הוא כבר הכין מקום לזה. מטלטלן בשבת, איפה שהוא רוצה הוא יכול להשתמש בזה.

טוב מאוד. אבל אם הוא לא ייחד את הקרן זווית, אז זה נקרא מוקצה מחמת גופו. אפילו הוא הביא את זה כבר בגלל זה, הרי יש כאן חומרא כזו. הוא כבר הביא את החול. למה הוא הכניס את זה לבית? בחוץ יש חול. אולי בבית יש גם חול, אבל כאן יש איזה חידוש שהוא צריך לעשות מקום. כאן מונח הרבה חול. זה עדיין לא נעשה מותר עם זה שמכניסים אותו לקופה, אלא עם זה שייחד לו קרן זווית. הוא ממש ברור, מאוד ברור הניח שכן.

הלאה. בסדר.

מבטל כלי מהיכנו

רמב"ם: אסור לבטל כלי מהיכנו, שהיא כסותר.

דובר 1: אנחנו הולכים ללמוד עכשיו הלכה חדשה שנקראת מבטל כלי מהיכנו. משהו שקשור לסוגיא של מוקצה, אבל קצת ענין אחר. במיוחד איך הרמב"ם לומד את זה.

אומר הרמב"ם, אסור לבטל כלי מהיכנו. אדם לא רשאי לבטל כלי מהדבר שהיה מוכן לו, הוא לא רשאי לעשות שכלי לא יהיה שימושי לשבת. שהיא כסותר. זה לא דין במוקצה. אני לא יודע מה אתה לומד שזה דין במוקצה. הרמב"ם אומר כי מבטל כלי מהיכנו פירושו שזה נעשה לא מוכן, ממילא זה אסור בטלטול, וממילא אסור לעשות את זה בשבת, כי בשבת אסור לשבור כלים. אתה יודע שאסור לשבור כלים. זה הראשון לעשות מוקצה. לעשות מוקצה זה דרבנן של סותר, אפשר לומר. דרבנן של סותר. לכן אפשר לשים את זה תחת סותר, אם אתה רוצה, ברשימה של הרמב"ם של שבועות. אבל מזל שהוא חיכה, לעולם לא היינו מסיימים שם. כן, אין זמן.

הטעם של הרמב"ם: כסותר — סתירה רוחנית

דובר 2: מעניין. אין זמן.

מתרגם לך! למה אסור לכתחילה לשים? למה אסור לכתחילה לשים? זה איסור גרף של רעי לכתחילה.

הרמב"ם כאן יש דיוק. יש הלכה חדשה שנקראת גרף של רעי, שמקילים בזה, שדבר שבדרך כלל היינו חושבים מים מלוכלכים זה מוקצה מחמת גופו. אבל יש דין שגרף של רעי מותר לטלטל כדי להיפטר ממנו.

מה זה היתר נוסף? כן. זה היתר, על דעת מה שהחכמים אמרו שלא להחזיק בבית דבר שאינו כלי, הם לא רצו שיגורו בבתי מסריחים בשבת. אם יש ערימה של רעי, מותר להוציא אותה בשבת. זה היתר טהור לנקות את הבית. ומאותה סיבה גם אמרו שאסור לכתחילה, כי אסור לעשות גרף של רעי. אבל כשיש גרף של רעי, מותר לזרוק אותו.

כי זו אותה סיבה, זה היתר. זה לא דבר שאתה יכול לעשות. כי אתה עושה את זה, זה נעשה כלי באחרונה, זה עושה אסור. אבל העובדה, אם יש גרף של רעי, הרמב"ם סובר שזה כבר יש, מה שלא יהיה, יש רעי כי אנשים מסתובבים שם, מותר להוציא אותו. אבל לא שאתה יכול לעשות לכתחילה. לעשות לכתחילה מותר רק כשזה מים הראויים לרחיצה, כשזה לא מים מאוסים.

שאלה מעשית: מה עושים במים מאוסים?

אבל אם כן, אז מה עושים כשמטפטף מים מאוסים? הוא אומר את העצה. אמת, זה קצת תקוע למעשה. נכון.

יש דרך לא לשים כלי, זה יהיה על הארץ, זה קצת פחות טעים. הרצפה תהיה רטובה, תצטרך לנגב את זה. נו? כן, רוצה החתן. חכם, לא מדברים על צורך גדול. במקום צורך גדול צריך לדעת אם איסור גרף של רעי לכתחילה מספיק לאסור את זה לעשות כשזה מאוד חשוב. מדברים כאן כשיש דרכים אחרות, אפשר למצוא עצה. לא ברור, הרמב"ם אומר איזה חילוק. אם זה עושה שיטפון בבית, זה גם ביד עובד. בגלל זה התירו גרף של רעי מהסיבה הזו. הוא אומר לך, אם אפשר... להביא כלי ולשים אותו מתחת.

אה, הרי למדנו שבזה הוא עושה מבטל כלי מהיכנו? כן, הוא לא יוכל עכשיו להשתמש בכלי. אבל, יש כאן היתר.

הלכה כו: הבית של טבל שנשברה — דין הואיל

הואיל ואם עבר ותיקנו, מתוקן, אם מישו מעשר בשבת, בדיעבד זה מעושר, כי זה רק איסור דרבנן, זה לא מתקן מדאורייתא. ממילא, בדיעבד זה היה עובד.

אני לא יודע, אני חושב שאין הלכה שאם מישו עושה איסור והוא עושה... כן, כי ממילא, הואיל וראוי לסמוך, רואים את זה כמו בדיעבד, זה לא כל כך... טבל זה לא כמו אבן שאין שום דרך שזה יהיה מותר. זה... זה נקרא באמת מוקצה מחמת איסור, אבל כמו שר' יצחק אמר, כל עוד אי אפשר לתקן אותו. אבל ר' יוסף, יש... הוא יכול לעשות עבירה וזה מותר להיות, מה זה עבירה תיקון. מדברים על יהודים ישרים שחס ושלום הוא לא עשה עבירה.

הראיה, הוא שואל מה שאמרת, אני לא צריך לזכור, הרבנים מתירים. אה, אני לא יכול להיות שיהודי ישאר תקוע ויפסיד את כל הכסף שלו, זה מוקצה. ולמעשה, אבן זה אחרת, אבל טבל זה אוכל. סך הכל מה שמישהו הוציא זה שזה לא כל כך מסוכן כמו אבן. אבל הוא לא אומר שמתירים כי יש לנו נזק. אז, הרבנים נתנו איזה היתר הלכתי. לא מצאים כל כך קשה, מוצאים איזה תורה למה זה באמת מותר.

אותו דבר, אם תקועים ואין היתר הלכתי, גם מתירים. נראה את כל ההלכות. זה לא ככה. כל עוד אפשר למצוא תירוק, אומרים את התירוק. אפילו אם הוא לא יכול, הרי הואיל אם היה למישהו תירוק, זה היה תירוק. לא, הם ראו קודם ברור לפני העיניים מה... לו זה כן, אולי הוא גם מותר, נכון.

נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות

המשך פרק כ"ה

ההלכה הבאה היא המשך, אבן על פי הכלי במחנה שלמדנו, שאסור להניח כלי מתחת לנר לקבל את השמן. אבל ניצוצות מותר להניח. אה, סליחה, כן

כי השמן שבנר אסור לטלטלו.

השמן שבנר אסור לטלטלו. למה? זה מוקצה מחמת איסור. אסור לגעת בנר. כן, אבל זה מוקצה מחמת איסור גם הנר אחרי שזה נשפך, זה נשאר, כן, זה יהיה אסור.

ממילא, עכשיו כשהוא שם תחת הכלי בשבת, כשנופל כללי אסור הכלי עמו, הוא הולך לאסור עכשיו כלי שמותר. הכלי היה מותר, עכשיו פתאום זה נעשה אסור הכלי. לא היה צריך להיות שזה נעשה בסיס לדבר האסור הכלי? אולי זה נעשה בסיס לדבר האסור.

לכאורה כל כיוצא בזה אסור לעשות בשבת בסיס לדבר האסור. החידוש הוא שזה אפילו מוזז הצידה. אתה צריך לומר את המילה "בסיס". אבל אם הוא רוצה להשתמש בכלי, לכאורה לא היה אחד מהיתרים מקודם, שהוא ישפוך את השמן שבנר וישתמש בזה. אולי, אבל אסור לעשות את זה. זה שאסור לעשות בסיס לדבר האסור לא אומר שאחר כך עם הכלי אסור שלא יהיה שום היתר. זה יהיה אסור לטלטלו. אם יש לך עצה לעשות כשזה מותר לטלטלו, זה בכל זאת עשה את הכלי לא מוכן באמת.

לפיכך, עוד משהו שאסור לעשות, אבל זה היה נוח לי לעשות.

הלכה כז: אין נותנין כלי תחת התרנגולת לקבל ביצה

למישהו יש תרנגולת, הוא רוצה לשים כלי מתחת לזה שכשתיפול ביצה זה יתפוס, שזה לא ייפול על הארץ. אסור לעשות דבר כזה. אין נותנין כלי תחת התרנגולת לקבל ביצתה, כי הביצה הולכת להיות נולד בשבת, זה יהיה אסור באכילה ובטלטול. אנחנו עדיין לא יודעים למה. עדיין לא הגענו ליום טוב, אנחנו באמצע הלימוד. בסדר, עדיין לא היה לנו שיום טוב אסור. ביום טוב יש דין נולד, בשבת עדיין לא היה לנו דין נולד. אבל גם הביצה הזו תהיה אסורה לאכול בשבת. אסור לשים כלי תחת התרנגולת, כי מאחר שאסור לאכול את הביצה, הכלי גם נעשה בסיס לדבר האסור.

כופה כלי עליה — לכסות עם כלי

אבל כופה הוא כלי עליה, זה כן מותר לעשות. נפלה תרנגולת, אה, נפלה ביצה, ואני רוצה עכשיו לשמור על הביצה שבעלי חיים לא יבואו לעשות נזק, מותר לכסות עם כלי, לשים כלי על זה, כי אז זה לא יהיה בסיס, כי אפשר להסיר את הכלי כשרוצים. לא צריך להזיז את זה... כשמזיזים את הכלי לא קורה כלום סתם ככה. וכן כופה כלי על כל דבר שאסור לטלטלו. אומר הוא עכשיו, דרך אגב, כל דבר שאסור בטלטול, אסור לשים על משהו, זה נעשה בסיס, אבל מותר לשים משהו לכסות, או על הכלי שאסור בטלטול, הדבר שאסור בטלטול, כי אפשר להסיר את זה. יש ביטול, לא אכפת לו לעשות משהו, הוא יכול להסיר את זה...

הלכה כח: נותנין כלי תחת הדלף

עכשיו אנחנו הולכים ללמוד אופן שמותר לשים כלי תחת דבר שתופס מה שנופל, שאולי היינו יכולים לחשוב שזה גם ענין להלכה. כן, נותנין כלי תחת הדלף. מותר לשים כלי במקום שמטפטף מים מהגג, כדי שהבית לא יהיה רטוב או מלוכלך. בסדר. ואם נתמלא הכלי, מותר אפילו לשפוך ושוב... הכלי לא נעשה מבוטל... מותר להזיז את הכלי. הכלי לא נעשה אסור בטלטול. מותר להסיר את הכלי ולשים כלי חדש ריק, ולקחת אותו.

תנאי: שהדלף ראוי לרחיצה

והוא, שהדלף ראוי לרחיצה. צריך להיות שהמים נקיים מספיק שאפשר להתרחץ בהם. ממילא לכן זו הסיבה שמותר, כי אז זה לא בסיס לדבר האסור, כי המים מותרים בטלטול. אבל, מה זה אומר ראוי? אם המים לא טובים, אז זה מוקצה, ואין נותנין לא צריך לתת, כי אז אנחנו מבטלים את הכלי. כי הכלי לכאורה היה נעשה אסור. אבל הוא גילה עכשיו שמותר. שהוא מביא שראוי לרחיצה פירושו המינימום, קל וחומר שתייה, משהו צריך להיות משהו ראוי למשהו. אפילו גם אם לרחיצה זה נעשה אסור.

דין גרף של רעי

אבל במעשה ביד עובד זה אסור לכתחילה. כשהנתן מטלטל במים מאוסים שבו, אסור לטלטל עם המים המאוסים. אבל למה אסור לכתחילה? אני

ממש פסיק רישא. אולי היינו צריכים לבדוק האם זה כן מין שצדים. אוקיי, הלאה.

הלכה כז: כופה סל לפני אפרוחים

דובר 1: "הכופה את הסל בשבת לפני אפרוחים כדי שיעלו עליו וירדו" — אפרוחים אוהבים לקפוץ על דברים, לעלות, לרדת. מותר לעשות זאת. אה, כלומר לא מבטל כלי מהיכנו? לא, כי האפרוחים לא יהיו עליו כל הזמן. הם ישתמשו בו לפתח, וכשלא יהיה עליו אפרוח, תוכל להשתמש בו. "ומותר לטלטל כשורדנין מעליו, וכן כל כיוצא בזה". כשהאפרוח על זה, אסור. אסור לטלטל אפרוח בשבת. אסור לגעת בו. כלומר, אסור, אדם לא יכול לשחק עם חיית המחמד שלו, חתול, כלב, אפרוח שיש לו. זה אפרוח שנמצא ברשותו. אם אני זוכר כך ההלכה. לא כתוב כאן במפורש, אבל אני זוכר שכן.

מיד נראה הלאה לגבי בהמות. ההלכה הבאה תעמוד במפורש על בהמה. אגב, אתה לא צריך לחכות, ההלכה הבאה תעמוד האם מותר לטלטל בהמה. זה פשוט, מדובר לא בטרחה גדולה, לא? אבל להחזיק אפרוח על הידיים, כן, אסור. זה חייב לעמוד. נרד קצת למהרש"ל בפרק ה' מה הוא אומר. אז, בהמה חיה ועוף אסור בטלטול משום שאינן ראויין. כן, כך פשוט. מדובר באופן שהם לא ראויים.

דיון: בהמה חיה ועוף — האם חיית מחמד ראויה?

דובר 1: ממש, לכאורה, אם יש לאדם בבית — אני מדבר, יהודים חרדים אין להם, אבל אם יש לאדם בבית דג או ארנב, והוא מלטף אותו והוא משחק איתו, אז זה כן ראוי. אסור בטלטול כי זה לא ראוי, אבל זה הצעצוע שלו.

צריך לדבר על זה. אם לילד יש בעל חי, זה הצעצוע שלו. אני זוכר שהרבנים לא כל כך מסכימים עם זה. צריך ממש לבדוק. אני רוצה לשמוע, ההלכה הבאה עומדת יותר על זה. אוקיי, בואו נראה. אני מתכוון שכתוב עצות איך צריך כן, אבל... אני מתכוון ענין של טרחה. למה? מדברים עצות הכל בגלל מוקצה. הפרק עומד על מוקצה, לא על טרחה. בואו נלמד את ההלכה הבאה, בואו נראה.

לא, אני אומר, בהמה גדולה, שור, בוודאי אף אחד לא לוקח שור לשחק איתו. אני מדבר אם יש חיה קטנה שקורים לה בלשון הקודש חיית מחמד, חיה שיש לה כחיית מחמד. בהמה שנפלה לבור מדברים ממש על בהמה שאי אפשר איתה לעשות דבר. אוקיי, אבל זה לא הנושא עכשיו. הלאה. בואו נראה. בהמה שנפלה לבור או לאמת המים... אבל אפרוח, רואים, אפרוח אסור. כשהאפרוח לא שלו... לכאורה באופן שזה לא, כשזה אפרוח כשאין רגילות להחזיק אותו, לקחת אותו. אני לא יודע.

הלכה כח: בהמה שנפלה לבור

דובר 1: אוקיי. בהמה שנפלה לבור או לאמת המים, בהמה מסכנה, קרה לה עכשיו רע נפלה לבור או למים, אז... אסור עכשיו ללכת ולגרור את הבהמה ולהוציא אותה, זה אסור בטלטול. זה לא כלי, זה לא משהו ש... נכון. אבל בסדר, אבל יש עצות. צריך למצוא עצות. אומר הרמב"ם, כן? אם יוכל ליתן לה פרנסה במקומה... אה, זה ממש שכשאדם נופל לבאר, מותר להוציא אותו. כן, אדם לא אסור בטלטול. בהמה? לא, זה אסור. להיפך, ראינו קודם אפילו חתיכה קטנה לא להעביר.

כן, אבל בהמה היא כך, אם יוכל ליתן לה פרנסה במקומה, אם הוא יכול לתת לה שם פרנסה, כלכלה, יכול לקחת ממנה. כלומר, להרגיע את הבהמה ולתת לה לאכול שם איפה שהיא. לא לשאת את זה נושא למוצאי שבת. ואם לאו, אם הוא לא יכול לעשות זאת, מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה, ישליך כרים וכסתות שם איפה שהיא נמצאת בבאר, וזה יעזור שהבהמה תוכל לעלות על זה ולצאת. ואם עלתה, אם הבהמה הצליחה לטפס על הכרים והכסתות ולצאת, טוב. אף על פי שנרמזו הכרים והכסתות, הרי אלו כמות שהיו, מותר לטלטלן.

דיון: ביטול כלי מהיכנו דרך הרטבה

דובר 2: משליך לבאר בתוך המים, הוא זורק עכשיו כרים וכסתות לבור מים, ואחר כך לא יוכלו להשתמש בהם. למה לא יוכלו להשתמש בהם?

כן, טוב מאוד. לא, שמן אמרו שאסור, אבל ניצוצות מותר להניח כלי ממש. זה לא ממש, אחרי שנפל זה נעשה סתם פירור. זה מבטל את הכלי. זה כלום, הניצוץ כבה. כן, כבר היתה לנו ההלכה הזאת פעם אחת במפורש, אני לא יודע למה הרמב"ם אומר את זה פעמיים.

הלכה כז: קורה שנשברה — סומכין בכלים

אומר הרמב"ם הלאה, קורה שנשברה, קורה, קורת בית שנשברה. שוב השאלה של מבטל כלי מהיכנו. כן, אם יש לאדם עמוד התורה, הוא רוצה להניח עכשיו דברים אחרים כדי שהקורה לא תיפול. הוא צריך משהו... העץ לא ארוך מספיק. אז בדרך כלל מחפשים ספרים, ספרים עבים מאוד לדחוף שם. האם מותר לקחת דברים שמותרים בטלטול, כמו ספל, קערה, או חלק מהמיטה, אלא אם כן יראו ויחם וכל מה שייצטרך לו. רק אם זה מונח שם, אבל הוא יכול גם להסירו. אבל אם הוא ילך עכשיו אחר כך להסיר את הכלי, תיפול כל הקורה, גם הוא לא יוכל להסיר בשבת את הכלי.

יש מקום. כלומר אם זה נעשה כל כך צמוד שהוא לא יכול אפילו הוא לא יוכל להוציא, אז הוא מבטל כלי מהיכנו. מה הוא יהיה מבטל? סיבה טכנית.

פרק כה: איסור טלטול — ביטול כלי מהיכנו, מוקצה, וצער בעלי חיים

הלכה כג: ביטול כלי מהיכנו — כלי תחת קורה

דובר 1: אבל אם הוא ילך עכשיו אחר כך להסיר את הכלי, תיפול כל הקורה, גם הוא לא יוכל להסיר בשבת את הכלי?

כלומר, אם זה נעשה כל כך צמוד שהוא לא יכול לעולם יותר להוציא, אז הוא מבטל כלי מהיכנו. כלומר, הוא מבטל בגלל סיבה טכנית.

לא, יכול להיות כי זה נעשה ממש חלק מה... סותר? אבל זה נעשה חלק מהבית שלו, כמו בית אסור לזוז, אבל קורה אסור לזוז, אבל ספל מותר לזוז. כלומר שאסור לעשות דבר שיהיה בשבת מחובר לקרקע או מה? זה סוג של דבר גם כן. בכל מקרה הוא מבטל כלי מהיכנו.

הלכה כז: פורס מחצלת על גבי אבנים או כוורת דבורים

דובר 1: הלאה, "ופורס מחצלת" — מחצלת היא דבר קלוע, שטיח קלוע — "על גבי אבנים בשבת או על גבי כוורת דבורים", או על אבנים כדי שיהיה נוח לשבת על האבנים, או הוא מניח אותה על כוורת דבורים, על מקום דבורים. למה? "בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים", כי הוא רוצה להגן על כוורת הדבורים, מותר לעשות זאת. אבל בכוורת הדבורים יש דבר, "ובלבד שלא יתכוין לצוד", הוא לא יכוון שהוא רוצה לצוד את הדבורים. דבורים כאן כמו יש במינו ניצוד, או שהוא מתכוון שזה מדרבנן שיש איסור.

למה מותר ממש להניח על הדבורים או על האבנים? "שאינו נוטל כל אשר תחתיו", הוא לא מניח אבנים על זה, הוא מניח את זה על האבנים. והוא לא מבטל כלי מהיכנו, כי הוא יכול לקחת אותו כשהוא רוצה.

דיון: פסיק רישא בצידת דבורים

דובר 2: למה אין כאן סותר שזה דבר שאינו מתכוין?

דובר 1: נראה, אה, צריך להיות. נראה שלא, כי יכול להיות שזה אין במינו ניצוד. בנוסף, אבל הוא לא אומר את זה. נשמע ש... אגב, דבורים למדנו לכאורה שזה כן אין במינו ניצוד. הוא אומר אבל לא שם, הוא אומר שזה נעשה מתכוין. הוא מתכוין רק להגן. הן כבר צודות, הן כבר דבורים כאלה, הן כבר ב... אני לא יכול רק אם נעשה שיש כאן איוו דבורה אחת בינתיים שהוא צד. לא, אלה הפנימיות כוורת, הן יחזרו. כלומר לא ממש צידה. יכול להיות שהיתה אפשרות של צידה יחסית ל... אה, שם בכוורת, שם השאלה של צידה. אני לא יודע. אוקיי.

לא, אבל אתה שואל שאלה טובה האם זה פסיק רישא. הגאון שלי שאל את השאלה. צריך להבין, צריך לעמוד בדיוק על מה מדברים. מבין, אני חסר משהו בפרטים. יכול להיות שזה לא פסיק רישא, כי מחצלת היא דבר שיש לה חורים, זה דבר קלוע. יכול להיות שדבורה יכולה להשתחרר מזה, זה לא

הולכים, כמו שר' ישמעאל בן אלישע למד. כן, כן. הוא הלך אלמות, כך נושאים כמו שנושאים ילד.

דובר 1: לא, לכפות אסור, זה הוא לא החזיק.

הלכה כח: תרנגולת שברחה

דובר 1: כי תרנגולת שברחה, תרנגולת ברוחה, אין מדדין אותה, אתה לא יכול לתפוס אותה ולנסות לגרור אותה בחזרה, כי הטבע של התרנגולת הוא שהיא תנסה להשתחרר, ומשתממת מידי, היא תברח, וכשתנסה לתפוס אותה, הנוצות או הכנפיים יהיו נתלשות, או שזה סתם צער בעלי חיים.

אבל מה מותר כן לעשות? אבל דוחה אותה עד שתכנס, מותר לדחוף אותה עד שתיכנס, כי זה לא, לא, זה סתם פחד מתלישה.

מחלוקת הפוסקים בימינו לגבי חיות מחמד

דובר 1: אני רואה כבר שנתתי מבט, יש מחלוקת גדולה של פוסקים בימינו לגבי חיות מחמד. אתה צדקת שסייעתא דשמיא אמר שאם זה המנהג או הסדר שמשחקים עם חיות המחמד, היא כן מוכנה. יש מי שרוצים לומר שזו גזירה שאין טעם שבהמה לא מוכנה, אפילו דברים שנעשו שאינם מוכנים. אבל כמה גדולי הפוסקים מחמירים, הם אומרים שכן, לא ישחקו עם חיות מחמד בשבת. אלה שחושבים שאם יש לאדם זאת בחול, או אפילו אלה שיכולים להבין שיש לאדם זאת בחול, כביכול, אה, מה זה דבר גויי, אני צריך לראות אסור בכלל, בסדר. בסדר, אני לא יודע. אבל מה זה משהו, אבל למה זה יהיה אסור בכלל? לא ברור.

דיון על משחק עם חיות (pets) בשבת

למה בהמה תהיה לא מוכנה?

למה נאמר איזה טעם צנוע מאוד שבהמה לא מוכנה? שום דבר לא עשה דברים שאינם מוכנים. אבל כמה גדולי הפוסקים מחמירים. הם אומרים שכן, לא ישחקו עם pets בשבת.

אלה שחושבים שאם יש לאדם זאת בחול, או אפילו אלה שיכולים להבין שיש לאדם זאת בחול. אה, הם יאמרו... לא, לאסור יש דבר גויי. אלה שרואים את זה או ככה, בסדר. לא, זה לא. למה משהו למה זה יהיה אסור בכלל... לא ברור. הם שהעולם מדבר על זה. זה לא ברור. נראה לי משהו שזה ממש מודרני, לפי מה שאתה מבין. אני זוכר שאומרים, אבל זה ממש מודרני, כי זה לא גזירת הכתוב. אני לא יודע, הוא לא שואל שאלות. לא ברור.

אז כן, הפוסק החלק, אנחנו אומרים שאנחנו צריכים לדעת. אוקיי. זה לא היה מסתיים.

המעשה עם חגב

אומרים שמשמש פעם לא היה הדבר הזה כמו pets. כמעט, אולי לילד קטן. אבל חגב. למדנו חגב. כן? שחגב, מותר לילד ללכת לשחק איתו? זוכר משהו שזו הלכה? יכול להיות שפעם בזמנים העולם לא היו להם pets. אבל כן היה הדבר שהתינוק זה לשחק בו... אני מסרב לראות הזמן של כאן לשחק בו. אוקיי. כלומר שעומדים לשחק איתו.

בכלל, כתובה ההלכה שזה עושה הסורים, אבל רואים שכן היו פעמים חינוך. אז... בכל מקרה... כאן זה בלי זה ההלכה שזה פיימס וכן הלאה.

מסקנא: בעלי חיים לאכילה ושימוש הם מוקצה

אפילו אלה שגרים אצלך בבית, אבל זה לא בטור pets אלא בטור בהמות לאכילה ושימוש הם מוקצה.

עד כאן פרק כ"ה.

מעשית, כי זה יהיה ספוג רטוב? או בגלל סחיטה, כי זה יהיה...

דובר 1: הוא אומר, אגב, מעשית אומר הוא דבר, הוא אומר "שמא ישליך לבאר בתוך המים", כי זה יהיה ספוג.

דובר 2: שאדם לא יכול לקלקל משהו בשבת, כמו?

דובר 1: נראה. כן, ביטול כלי מהיכנו, כמו שזה אומר לא רק דבר מלוכלך. זה אומר גם...

דובר 2: בניקיון יכול משהו להיות יותר בעיות של איך קורים לזה, של... כי הניקיון הוא מוקצה. אבל יכול להיות שממש לא יהיה מותר להוציא בגלל סחיטה. הוא ירצה לסחוט אותו כדי שיוכל להשתמש בו, לא יהיה מותר.

דובר 1: אה, יכול להיות גם. אבל נראה שאני מתכוון שביטול כלי מהיכנו מעשי הוא גם משהו.

אבל אני לא יודע אם אדם משתמש במשהו ועכשיו זה נעשה מוקצה... אני לא מאמין, קשה לומר כך. זה כמו אדם אוכל תפוח ונשאר הקליפה עם הגרעינים, האם הוא עכשיו עשה, יצר מוקצה?

דובר 2: אמת, זו שאלה. צריך למצוא... צריך לזרוק את זה... לא, לא, השולחן ערוך מדבר על זה לגבי הניקיון, צריך לזרוק את זה לסל שבוע... כן, עכשיו זה ברור. לא, עכשיו זה מוקצה או ברור?

דובר 1: אוקיי, אבל יש איסור של מוקצה. זה נוגע, לא אמרתי שזה לא נוגע, אבל צריך למצוא דרך אחר כך. נצטרך להיות שמשו נוגע או לא בעוד דקה, לא משנה.

אבל אני לא יודע, קשה לומר שהוא מדבר על ביטול כלי מהיכנו. הוא לא זורק מגבת בשבת בבוקר למקווה גם, היינו אומרים שלא יוכלו יותר להשתמש במגבת. לא, יכולים, אבל זה רטוב. כאן מדברים שהוא זורק את זה לבור, לבור מלא מים.

בכל מקרה, זה לא העיקר.

דובר 2: לא, נשפך מיץ ענבים, אסור להניח סמרטוט עכשיו, כי הסמרטוט נעשה עכשיו שלא יוכלו להשתמש בו כי זה ספוג במיץ ענבים. צריך לדעת מה המשמעות של ביטול כלי מהיכנו, אם זה רק דברים מעשיים.

דובר 1: אני לא יודע. מגבת... אני לא יודע, יש כל כך הרבה סוגי דברים שנעשים מלוכלכים בשבת. אסור ללכלך משהו בשבת כי לא ישתמשו בזה יותר בשבת? אני לא יודע.

אבל כאן רואים, אגב, כאן רואים שזה מותר. אנחנו מנסים ללמוד איסור מהיתר. כאן כתוב שזה מותר. למה זה מותר? הגהות מיימוניות שלכאורה כי זה גזירה. צער בעלי חיים לא גזרו. החכמים רוצים לומר לך שיש מצווה של צער בעלי חיים, צער בעלי חיים לא גזרו. אבל במצווה של צער בעלי חיים לא התירו הכל. **אסור להעלותה בידו**, אתה לא יכול ללכת לגרור את הבהמה. **בחיים אין עוקרין בהמה חיה ועוף בחצר**, אסור לעקור, אתה לא יכול להרים ולשאת לאן שאתה רוצה לשאת. **אבל מותר כן דוחה אותה עד שתכנס**, מותר לדחוף אותה, להיות ממוטב ללכת.

יש פוסקים אחרים, חשוב לדעת, שאומרים שמותר כן בדיים אם אין עצה אחרת בגלל צער בעלי חיים, אז כן מותר בדיים. ופוסקים אחרים, הרב מקראקא אומר שלמקום הפסד מרובה, אני מתכוון למקום צער בעלי חיים בעצם, צריך להקל על זה. או שאפשר לומר לגוי שחותר סביב שלוש עשרה.

דובר 2: טוב מאוד. וצריך לזכור גולם וסיועו. למישהו יש גולם וסיועו שלא צריך ממש להרים אותם, אבל צריך כן להניח להם רגל, לעשות אותם